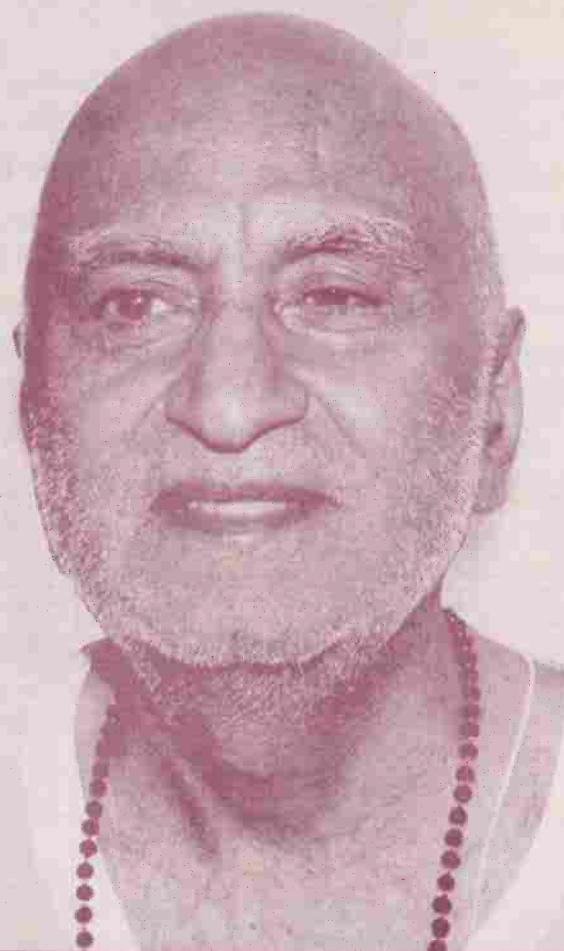


॥ तस्य वाचकः प्रणवः ॥

# लतभरा

आत्मनो हिताय जगतः सुखाय

ॐ



‘योग’ लिक्षा लावीओ, ‘लिक्षु’ बनी गुरुद्वार;  
मुमुक्षु जड़र पामशे, सौनो मुज्जां भाग.

# સાવધાનીની જરૂર

સંકલન - ગુરુધ્યાનમિશ્ર

ડાકોરમાં પૂ. ગુરુદેવ એક દિવસ બહેનોને કહું કે :

"કાલે પ્રસાદ (રસોઈ) રોજના સમય કરતાં થોડો મોડો તૈપાર થયો હતો. તે નિમિત્તે ઘરના વડીલે તમને સાવધાન કર્યા હતાં, ચોક્કસ અને નિયમિત રહેવાનો ખૂબ આગ્રહ કર્યા હતો. તેમનો આગ્રહ વાજબી હતો. કોઈ કારણસર કોઈ બાબતની આપણને વિસ્મૃતિ થઈ જાય તો તેની સ્મૃતિ આપવાથી પાછા સાવધાન થઈ જવાય છે. માટે તેમણે તમને જે રીતે સાવધાન કર્યા તે સારું જ કર્યું. આ પ્રકરણથી અમને બીજી એક વાત કરવાની પ્રેરણા થઈ આવે છે કે :

"અમારી સગવડ સાચવવામાં, કોઈની કોઈ કારણસર કસૂર-વિસ્મૃતિ થઈ જાય અને તે માટે તેમને જો ઠપકો સાંભળવો પડે અને તે વાતની જો અમને ખબર પડે તો અમારું મન હુલાય. અમને એમ થાય કે અમારા નિમિત્તે કોઈને ઠપકો સાંભળવો પડ્યો. એમે તો અમને " દુનિયાના મરજિયાત દેખાદાર " સમજીએ છીએ. પથારાકિંત કાંઈક આપવામાં જ અમને આનંદની અનુભૂતિ થાય છે. આવો અમારો સ્વભાવ હોવાથી, અમારે નિમિત્તે કોઈને કાંઈ ઠપકો સાંભળવો પડે તે અમને પસંદ ન પડે તે દેખ્યોતું જ છે. પણ જો સૌ અમારી જેમ જ વર્તે તો પછી વ્યવસ્થા ક્યાંથી સચ્ચાય ? માટે એમે અમારો સ્વભાવ જાળવી રાખીએ અને તમે તમારો સ્વભાવ (વ્યવસ્થા જાળવવા માટે સાવધાની રાખવાનો) જાળવી રાખો. અસ્તુ."

-: સર્વે ઓમ્ પરિવારને આમંત્રણ :-

ક્રમ	કાર્યક્રમ	સ્થળ	તારીખ - સમય
૧.	ઓમ્ ગુરુદેવજયંતિ	પંકજભાઈ જે. શાહ અશોક એપાર્ટમેન્ટ, સેન્ટ્રલ બેંકની સામેના ખાંગામાં, આંબાવાડી ચાર રસ્તા, આંબાવાડી, અમદાવાદ.	મંગળવાર તા. ૨-૧૧-૮૮ સમય : સાંજે ૪-૦૦ થી ૭-૦૦
૨.	બેસતું વર્ષ	નેથદભાઈ વ્યાસ ૩, ગંગાધર સોસાયટી, સરદાર પટેલ સ્કૂલ સામે, મણીનગર, અમદાવાદ - ૮.	મંગળવાર તા. ૮-૧૧-૮૮ સવારે ૭-૦૦ થી ૮-૦૦

## ત્રાતમલરા

(ત્રાતમલરા એટલે અગુભવચુકત સત્યથી બરેલું)

(બહુજનહિતાચ - બહુજનસુખાચ)

ઓક્ટોબર - નવેમ્બર - ડિસેમ્બર (ત્રિમાસિક)

VOL - X (1999-2000)

ISSUE - II

માનદત્તી - નૈપદ વ્યાસ

### ૫. પુ. ગુરુદેવ શ્રી યોગબિલ્કુજી મહારાજની જીવનગાથા

પ્રવક્તા - યોગબિલ્કુ

સંકલન : નૈપદ વ્યાસ

#### પ્રેરણાદાચી સંભારણાં

(૧) આજથી લગભગ ત્રીસેક વર્ષ પહેલાં અમે એક આશ્રમમાં ગયા હતા. તે વાગતે તે આશ્રમમાં એક નિયો સાધક રહેતા હતા. તેઓ તે સમયે આશ્રમમાં સાધનાની તાલીમ હેતુ હતા. તેમને ખબર પડી કે યોગબિલ્કુજી (અમે) આશ્રમમાં પણ છે. તેથી બીજે દિવસે સવારે તેઓ અમને મળવા માટે આવ્યા. અમો બંને એકબીજાની ભાષા સમજી શકતા ન હોવાથી અમારી વચ્ચે એક દુબાધિયા મારફત વાતો થઈ. તેમણે પોતાના મનની એક મુંજવાળાના સમાધાન માટે અમને એક પ્રશ્ન કર્યો કે —

“અહીં ભારતમાં ને આશ્રમવચ્ચથા, સંયમ, નિયમ તથા આધ્યાત્મિક જ્ઞાનપ્રાપ્તિની સુવિધા છે તે બધું જ ધારું ઉત્તમ છે, સુંદર છે, પરંતુ અહીં ગુરુદેવનું ચરણમૂર્ત્પાન કરવાનો ને રિપાજ છે, તેની ને વિશેષતા છે; તે અહીં તો બરાબર છે પણ અમારા અમેરિકામાં લોકોને આ યોગ્ય નહીં લાગે. કેમકે ત્યાંના લોકો કીટાગુવાદમાં ખૂબ માનનારા છે. તેઓ એમ માને છે કે કોઈનો સર્પથ થવાથી કોઈની વાપરેલ ચીજાવસ્તુ વાપરવાથી પણ તેનામાં રહેલા રોગના નંતુ આપણને લાગી જાય છે અને તેથી આપણા આરોગ્યને નુકસાન પહોંચે છે તથા રોગના ભોગ જન્માય છે. જ્યારે તેઓ આવી માન્યતા ધરાવતા હોય ત્યારે તેઓ ગુરુચરણમૂર્તનું પાન કરવા તૈયાર કેમ થાય? આ વાતનો તેઓ વિરોધ કરે અને તેને યોગ્ય ન ગણે તે સ્વાભાવિક છે. આવી માન્યતાવાળા લોકોને આ વાત હું યોગ્યપણે કેવી રીતે સમજાવી

શકીશ? તે અંગે મારા મનમાં મુંજવાળ છે. તો તે માટે આપ મને કંઈક માર્ગદર્શન આપો.”

આ નિયો સાધકભાઈની વાત સાંભળી અમે તેમને કહું કે તમો નેમની પાસે તાલીમ બદ્ધ રહ્યા છો તેમને આ પ્રશ્ન પૂછ્યો જેઈએ. ત્યારે તેઓએ કહું કે, “ના, મારે તો આપની પાસેથી જ આ અંગે જાગ્રતું છે.” તેઓના અનિ આગાહને વશ થઈ અમે તેમના પ્રશ્નનો જવાબ આ રીતે આપો -

ભાઈ! તમારા પ્રશ્નમાં જ તમારો ઉત્તર આવી જાય છે. તમો કહો છો કે ગુરુચરણમૂર્તનું પાન કરવાની મહત્તમ અમેરિકામાં લોકો સ્વીકારે નહીં કરાયાંકે તેઓ કીટાગુવાદમાં માનતા હોવાથી એમ માને છે કે ગુરુચરણમૂર્તનું પાન કરવાથી રોગના ભોગ બની જવાય. તો, તે સિદ્ધાંતને લક્ષ્યમાં રાખીને તેના આધારે જ તેઓના મનનું સમાધાન કરી શકાય.

રોગીજનોના સંસર્જથી કે તેની વાપરેલ વસ્તુ વાપરવાથી તે રોગીના કીટાગુ પોતાને લાગી જાય છે અને રોગના ભોગ જન્માય છે તે વાત અમેરિકામાં લોકો દરકતાપૂર્વક માને છે. તે વાતનો તો તમે સ્વીકાર કરો જ છો. નેમકે કોઈ ટી.બી.નો દરક્તી હોય તો ડોક્ટર તેના કુટુંબજીજનોને કહે છે કે તેનાથી દૂર રહેજો, તેની વાપરેલી ચીજાવસ્તુઓ વાપરશો નહીં, તેના સૂવાનો રૂમ અલગ

રાજને, આ પ્રમાણે ડોક્ટર ખૂબ જ સાવશેતી રાજવાનું કહે છે, આમ ન કરવાથી દરદીના કીટાળું ઓંભાને લાગે છે અને તે પાણ તેનો ભોગ બને છે તેવું ડોક્ટર ખૂબ જ દફ્તાપૂર્વક માને છે. આ સિદ્ધાંતને આપારે જ વુરુચરાળામૃતની વાતને સાચી સાનિત કરી શકાય છે.

જે અતિ રોગીના સંસર્થી કે તેની વાપરેલી વસ્તુ વાપરવાથી તેના રોગના કીટાળું લાગી જાય અને રોગના ભોગ બની કરવાથી તો અતિ નિરોગીના સંપર્કથી નિરોગી કેમ ન બની જાય? અતિ નિરોગી, પવિત્ર, નિર્મળ, સાત્ત્વિક, સંયમી અને શ્રદ્ધેય વજિત અતિ ચેતનવંતી અને પ્રાણવાન હોય છે, ઓન્ન-તેજથી ભરેલી હોય છે. આવી વજિતની વાપરેલ વસ્તુમાં કે સ્પર્શોથી પદાર્થોમાં તે વજિતને અનુરૂપ કીટાળું કેમ ન હોય? હોય જ, તેથી તેવી પૂન્ય અને શ્રદ્ધેય વજિતના સંસર્થી કે તેઓની વાપરેલ વસ્તુ વાપરવાથી અતિ ચેતનવંતા પ્રાણરૂપી કીટાળું ઓંભાની આપાળામાં પ્રવેશે છે અને તેથી આપાળને કષ્ટદી જાય છે. આવી પ્રાણવાન વજિતમાં નિર્મળ, પવિત્ર, સાત્ત્વિક સદગુરુ વધુ માત્રામાં હોવાથી તે ઓંભાને સ્પર્શોલું જળ વાભકારક જ હોય છે. આ રીતે આપ અમેરિકામાં નાંના લોકોને સમજવી શકી છો.

ઉપરોક્ત ખુલાસો સાંભળી એ નિશ્ચો સાધકને સંપૂર્ણ સમજાન રહી ગયું.

(૨) અમારા રોજના નિયમ મુજબ એક સાંને અમે “પરમેદ્ય” ના પ્રાણાયમાં બેઠલા. તે વખતે સાધિકા કૃપળાબેન અમને મળ્યાના આચારાં, તેમની સાથે એક બોંધુને બેન પાશ હતો. બને બનો અમને નમસ્કાર કરીને અમારી જુરસીની બાળુમાં પાથરેલ ચટાઈ ઉપર બેઠો. અમે મૌન બેઠો હતો. કૃપળાબેન તરફ જેતાં અમને એમ લાયું કે તેઓ કંઈક કહેવા માગતાં હતાં પાણ મૂંજવાણ અનુભવી રહ્યા હતાં. અમે તેમને કહું કે વિના સર્કોય તમારી વાત નાણાવો. કૃપળાબેને કહું કે —

“આપ ઉપાબનને તાં પથારેલા ત્યારે મને એક દિવ્ય અનુભવ થયેલો. હું આપને નમસ્કાર કરવા આવી ત્યારે મેં મારા હાથથી આપના ચરાળુને સ્પર્શ કર્યો અને મારા આખા હાથમાં જગુંઝાટી ફેલાઈ ગઈ. જન્તી વખતે ફરીને નમસ્કાર કરવા આવી ન્યારે વિચારતી હતી કે એક હાથથી સ્પર્શ કર્યો તો યે આવો સુખાદ અનુભવ થયો, તો જે બને હાથથી સ્પર્શ કરું તો તો શું શું

થાય? ! જે કે ફરીને પાણ મેં એક જ હાથથી આપના ચરાળનો સ્પર્શ કર્યો.”

કૃપળાબેનની વાત સાંભળી એમે મુક્તપાણે હસી પણ્યા. હસતાં હસતાં જ અમે તેમને કહું કે બને હાથથી સ્પર્શ કર્યો હોતો શું થાત? તો, કંઈ જ ન થાત. તો, પ્રાણરૂપી વિદ્યુતપ્રવાહ અમારા ચરાળમાંથી નીકળી તમારા એક હાથ દરા તમારામાં પ્રવેશત અને બોંધુ હાથ દરા પાછો અમારામાં પ્રવેશી જત. તમારામાં અને અમારામાં એ પ્રવાહ વર્તુળાકારે પ્રવાહિત થાત. તે વખતે તમને જગુંઝાટીનો અનુભવ જ ન થાત. અધૂરો ઘડો છલકાય, પૂર્ણ ભરેલા ઘડામાં પાણુને આધાપાણ થવાની ક્ષયં જગ્યા જ રહેતી નથી.

વિદ્યુત વર્તુલાકારે ફરવા લાગે છે ત્યારે જ ગોળાનો (બલ્યાનો) તાર પ્રકાશિત થઈને પ્રકાશફેંકવા લાગે છે. જે પ્રવાહ આનંદ ન રહેતો જબકારા થયા કરે. સમર્થ ગુરુજીનો આપાળા મસ્લકે સ્પર્શ છે ત્યારે તેમનો વિદ્યુતપ્રવાહ આપાળામાં પ્રવેશે છે. તે વખતે આપાળે તેમનો ચરાળસ્પર્શ કરીએ છીએ. તે વખતે એ પ્રવાહ પાછો તેમનામાં પહોંચે છે. આ રીતે એક વર્તુલ પૂર્ણ થાય છે. આપાળામાં અને શુરુદેવમાં તે પ્રવાહ જ્યારે વર્તુલાકારે ફરવા લાગે છે ત્યારે જગુંઝાટી જેવી કોઈ અનુભૂતિ થતી નથી, પાણ જેથી તો સાચા જ્ઞાનના ઉદ્યરૂપી કાયમી સ્થિર અનુભૂતિ થાય છે. તે જ ખરી પ્રાણિ છે. અસ્થિર અને ગોઠા અનુભૂતિઓથી ઉત્સાહ નાંદર વધે છે પાણ સાખે ત્યાં જ અટકી જવાનું નથી. અસ્તુ.

(૩) ઈ. સ. ૧૯૮૨ માં અમે પ્રથમ વખત અમેરિકાની આધ્યાત્મિક યાત્રા કરેલી. લગભગ નવ-દસ માસ નેટલું રોક્યેલા. શ્રી ગુરુપ્રેમભિન્નજીને વેર અમારો ઉતારો હતો.

દરેક માસના રોકાળ દરમાન ત્યાં અનેક પ્રકારના આધ્યાત્મિક કાર્યો થયાં, ધાર્માં શહેરોમાં ફરવાનું થયું. અમે પ્રથમ વખત જ અમેરિકા ગયેલા એટલે ભક્તોનો ઉત્સાહ ખૂબ જ હતો. જ્યાં જ્યાં કાર્યક્રમ માટે જઈએ ત્યાં ત્યાં એક પ્રસંગ અવશ્ય બનતો. કાર્યક્રમ દરમાન ભક્તો અમને નમસ્કાર કરવા આવે ત્યારે અમારા ચરાળું બેટ સૂક્તતા. આ જોઈ દરેક પ્રસંગમાં અમે નીચે મુજબની વાત ચોક્કસ કરતા —

જુઓ ભાઈ! તમે અમારા પગમાં જે કાંઈ બેટ મૂકો છો તેનો અમે સ્વીકાર કરીએ ત્યારે તમારા મનમાં એમ થયું

બેઈઓ કે આપણા ઉપર કુપા કરીને આપણી બેટ ગુરુજીએ સ્વીકારી. અમે બેટ ન સ્વીકારતાં પાછી આપીએ તારે પાગ એમ થવું બેઈઓ કુપા કરીને શુદ્ધજી પ્રસાદીકૃપે બેટ પાછી આપી. આવું ન માનીએ અને આપણી ઈચ્છા પ્રમાણે સંતો વતે એમ ઈચ્છાએ તો તેનો અર્થ એ થયો કે આપણે વધુ બુદ્ધિશાળી છીએ, જેના શરાણે આવ્યા છીએ તેની બુદ્ધિ આપણાથી ઓછી છે, તેઓ જે કાંઈ કરે છે તેનાથી આપણું કલ્યાણ થશે તેવો આપણને વિશ્વાસ નથી. આપણને ક્યારેક ખોટું લાગે છે કે અમુક ભાઈ કે બહેનની બેટ સ્વીકારવામાં આવી અને આપણી કેમ નહીં? શું એમની બેટ વધુ સારી છે? અમારા હોલર ખોટા છે? આવો વિચાર નયારે આપણા મનમાં આવે તારે આપણી સમજ કાચી છે તેમ સમજવું, જે બેટ આપણને પાછી આપી છે તો તેમણે સમજુને આપી છે અને જે બેટ રાખી છે તો પાગ સમજુને રાખી છે. આ તો એક સામાન્ય સ્થૂળ દફાંત છે. પરંતુ આ પ્રમાણેનું આપણું આખું જીવન હોવું જોઈએ.

ગુરુસંતોને આપણે શા માટે સમર્પિત થયા છીએ? શું તેમના લાલ માટે આપણે સમર્પિત થયા છીએ? તેથી સંતનો મોક્ષ થવાનો છે કે તેમને સુખશાંતિ અને સમાધાન પ્રાપ્ત થવાનાં છે? આ વાત આપણે બરાબર સમજ લેવી જોઈએ કે આ બધું આપણે આપણા માટે, આપણી ગરને કરી રહ્યા છીએ. તો, કદી આપણને ખોટું ન લાગે. સંતોને તો શું છે? સબ ભૂમિ ગોપાલકી. અહીં અમેરિકામાં અમને ઘણા બધા પૂછે છે કે, “ગુરુજી! અમેરિકામાં આપને ગમે છે?” તારે અમે પૂર્ણનારને કહીએ છીએ કે અમને કેમ ન ગમે? અમારે તો સબ ભૂમિ ગોપાલકી. જે લંગોટી લઈને ઊપર્યા! અહીંથી ઊપર્યા તો તાં અને લાંધી ઊપર્યા તો અહીં.

અહીં અમેરિકામાં રહેવા માટે કેટલી મહેનત અને કેટલો પુરુષાર્થ કરવો પડે છે! અહીની ભયંકર, કાળજું કંપાવે એવી ઠંડી, ચાર-ચાર સ્વેટર ઉપર ઓવરકોટ, લાથમાં મોંઝ તોષ હાથ ઓવરકોટના ખીસામાં રાખવા પડે. આવી રીતે તેથાર થઈને નિયમ મુજબ ફરવા જઈએ તારે, આટાટલું પહેરેલું હોવા છતાં ઠંડીના કારણે આંખમાંથી આંસુ દડ દડ ચાલ્યા જાય. અમે ઉનાળાની ઝતુમાં અહીં આવેલા તારે બધા ભક્તો એમ જ ઈચ્છિતા હતા કે ગરમી પૂરી થાય એટલે બાપુ ભારત ઓક્ટોબર.- ૧૯૯૯

ચાલ્યા જાય તો સાદું; ઠંડીમાં બહુ વાસી નથે. તોષ અમે અહીં વધુ રોકાયા. આટલું બધું સહન કરીને શા માટે વધુ રોકાયા? ‘લીધું પ્રાગું જે શિરને સાટે’ને પાર પાડવા માટે. અમે જે કાંઈ બધુલનખિતાય-સુખાયનું કર્ય કરીએ છીએ તે કોઈ બીજા માટે કરી રહ્યા છીએ એમ નથી માનતા. તે અમે અમારા માટે, અમારા કલ્યાણ માટે કરી રહ્યા છીએ એમ માનીએ છીએ. લોકોનું કલ્યાણ થાય તેવા પ્રકારનું તેમને સંભળાવવાની ગરજ અમને છે એમ માનીને અહીં વધુ રોકાયા છીએ. જેને પાગ પોતાનું કલ્યાણ કરવું હોય તેણે એવી ભાવના રાખવી જોઈએ કે ‘અમારા કલ્યાણની અમને ખૂબ ગરજ છે અને તેના માટે અમે બધું જ સહન કરવા તેથાર છીએ.’ એક મહિના સુધી મિલની નોકરી કરીએ છીએ તારે તેના બદલામાં અમુક મામૂલી રૂપિયા મળે છે. તેના માટે કેટલું સહન કરીએ છીએ? તો, જે અસ્ય સુખશાંતિને દેનાંનું છે તેના માટે કેટલું બધું કરવું પડે?

પડા રહે દરબારમે, ધણીકા ધક્કા ખાય;  
એક દિન ધારુની નવાજુ હે, જે દર છાંડી ન જાય.

ધારુના દરબારમાં પડ્યા જ રહેવું પડે. તેમના કલ્યાણના જે જે કાર્યો હોય તેમાં મચ્છી જ પડવું પડે. તો એક દિવસ એવો આવે કે તેઓ આપણને નવાજુ હે, આપણને ન્યાલ કરી હે; પાગ તારે જે જે દર છાંડીને ન ગયા હોઈએ તો - તેમનું ઘર મૂકીને ભાગી ન ગયા હોઈએ તો. નહીં તો જે વખતે ન્યાલ કરવાનો સમય આવે તારે આપણું હાજર જ ન હોઈએ!

આ તો એક સામાન્ય સ્થૂળ દફાંત છે. આપણને કોઈક દિવસ ન્યાલ કરી જ રહે એવી ઈચ્છા રાખીને બેસીએ તો થકી જઈએ. એવી ઈચ્છા તો જગે જ નહીં, એવી કોઈ ઈચ્છા જ ન હોય. સમર્પણભાવ એ જ મોટામાં મોટી અને જીચામાં જીચી પ્રાપ્તિ. પૈસોટકો મળે કે લૌટિક સંપત્તિ મળે એ તો ગૌણ પ્રાપ્તિ છે; મોટામાં મોટી પ્રાપ્તિ તો સમર્પણભાવમાં સદા અખંડ મસ્લ રહેવું તે છે. સમર્પણભાવ સદા અખંડ ક્યારે રહી શકે? સાચી સમજાગું, તત્ત્વિક જ્ઞાન અને નિષ્ઠાની ભૂમિકા નંધાયેલી હોય તારે સમર્પણભાવ સતત રહી શકે. અસ્તુ.

અમેરિકાના પ્રથમ આધ્યાત્મિક પ્રવાસ દરમાન અમારાં આધ્યાત્મિક કાર્યો જોઈને, અમારી તત્ત્વિક વાતો સાંભળીને તથા અમારા પૂર્વ જીવન વિષે જાણુને એક

પ્રોફેસરભાઈ અમારા ખૂબ નજીકના સંપર્કમાં આવેલા. તેમણે અમારા વિષે એક ટૂંકો પરિચય લખી આપેલો, જે આ મુજબ છે.

## બાપુ યોગલિંઘુ - અનંતના આશીર્વદ

(અમેરિકાના પ્રોફેસર દ્વારા પૂજ્યશ્રીનો પરિચય)

માનવસમાન જ્યારે સંકાન્તિ કાળમાંથી પસાર થઈ રહ્યો છે અને નેતિક મૂલ્યોનું અધઃપતન થઈ રહ્યું છે તથા નાસ્તિકતા વ્યાપી રહી છે અને સમાજબંધારાગ હચ્ચમચ્ચી ઉક્ખું છે તે સમયે માનવ-દેલ સ્વરૂપે ગ્રેમ અને શાંતિનું અંડ અરાણું બાપુમાં વહી રહ્યું છે, તે આપણા માટે પ્રેરણાદ્યક છે. માનવ-માનવ વચ્ચેના વધતા જતા અંતરને ઘટાડીને, તેમની વચ્ચે સેતુરૂપ બનીને, તેમની આંતરિક શાંતિ માટેનો માર્ગતેયાર કરવાના કાર્યને બાપુ વરેલા છે.

“આસુરી સંપત્તિના નાશ માટે અને દેવી સંપત્તિની સંસ્થાપના અર્થે યુગે યુગે વિભૂતિઓનું અવતરણ થાય છે.” તેમ જે કહેવાય છે તેનું જીવંત દાખાંત આપણી વચ્ચે બાપુની ઉપસ્થિતિ છે. આપણા માટે બાપુ ઈશ્વરના આશીર્વદ સમાન છે. આપણા સંધર્મય જીવનનું ચોકસાઈપૂર્વક સુખમય દિશામાં પરિવર્તન કરવાના કાર્યમાં તેઓ મળ્યા છે. તેમની જીવનયાત્રાના પ્રારંભના દિપ્સોમાં તેમણે યોગના પાયા ઉપર રચાયેલા એક માનવસમાજનું દર્શન કર્યું હતું. ત્યારથી તેઓ આ ઈશ્વરદં દેવી હેતુ પરિપૂર્ણ કરવાના કાર્યમાં અવિરતપણે પ્રવૃત્ત છે. તેમનું જીવન અનેક ચ્યામન્ડારો અને આશ્રમોથી ભરપૂર છે. આધ્યાત્મિક જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ અર્થે તેમણે દેશના એક ખૂબેધી બીજા ખૂબું સુધી વારંવાર પ્રવાસો જેવ્યા છે. તેઓ અન્યાન્યાંગોગના આભાસી અને અતિપ્રેમી છે. તેમની આધ્યાત્મિક સિદ્ધિ અને દેવી શક્તિ બાબત પૂછવામાં આવતાં તેઓ મૌન રહેવાનું પસંદ કરે છે.

બાપુનું બહુમુખી વ્યક્તિત્વ મનને ચક્કિત કરી હે તેવું છે! બાપુ, મન અને આત્માની જિન્ન જિન્ન કાશાઓ ઉપર એક સાથે કાશું રાખો, અંતર્મુખ થઈને જિજાનંદમાં મસ્ત થવારૂપ જગ્યાનવિહાર પણ કરી શકે છે; તો તે જ સમયે ગરીબ ખેડૂતોના જીવન સાથે એક થવારૂપ ધરતી ઉપર પણ ઊતરી શકે છે! આ અતિ આનંદાશ્રય ઉપજીવે તેવું છે. માનવતા અને વિનાન્તાના તેઓ સાકાર સ્વરૂપ છે. ગરીબ અને દુલભી લોકો વિષેની ચિંતાના કારણે તેઓ બહુનનસમાજના ખાસ હિતેચૂં બન્યા છે. અમૂલ્ય જ્ઞાન આપવાની તેમની રીત વ્યક્તિગત અને પરમ આત્મિય છે.

આપણને સૌને આપવા માટે ખૂબું પાસે આધ્યાત્મિક જ્ઞાનનો અખૂટ ખજાનો છે તેમાં શંકા નથી. સાચી આધ્યાત્મિક વ્યક્તિઓને ઓળખવામાં તેઓ નિપુણ છે અને સાચા જિજાસુઓને મળીને તેઓ ખૂબ પ્રસન્ન થાય છે. તેમની સાથેના થોડીક જ્ઞાનોના સંપર્કથી પાગ આપણને તેમના ઊડા આધ્યાત્મિક જ્ઞાનની અને માનસિક શાંતિની અનુભૂતિ થાય છે. આંતરિક દર્શનના અમલીકરાગ માટે તેમણે ઓમ્ભ પરિવાર (આધ્યાત્મિક જિજાસુ-મંડળ) નામની સંસ્થાની સ્થાપના ભારતમાં કરી છે. પાતંજલ યોગના પાયા ઉપર રચાયેલા વિશ્વાસાત્મિત અને વિશ્વબંધુત્વના સંદેશાને ફેલાવવાના કાર્યની આ પરિવાર વરેલો છે. ‘ધર્મ-નિયમ’ના આચરણથી નેતિકતાનો પાયો નંખાશે અને મળબૂત થશે; “આસન” અને ‘પ્રાગ્યામ’ના અભ્યાસથી માનસિક તાજુ અને ચિંતા દૂર થશે; ‘ધારણા’, ‘ધ્યાન’ અને ‘સમાધિ’ના સતત અભ્યાસથી આધ્યાત્મિક પુનરુદ્ધાર થશે તેવી બાપુને પ્રતીતિ થઈ ગઈ છે.

ધ્યાન અને ચિંતની જુદી જુદી અવસ્થાઓને લગતા સ્વાનુભૂતિપૂર્ણ ગ્રંથો લાખીને આધ્યાત્મિક જ્ઞાનના અખૂટ અરાણુમાં બાપુએ અનેદું પ્રદાન કર્યું છે. યોગસૂનો પરનું ભાય “મુક્તા” આ પ્રકારનાં તેમનાં લાખાણોનો એક શ્રેષ્ઠ નમૂનો છે. આધ્યાત્મિક યાત્રા અને આત્મોદ્ધાર માટેનું અંગત માર્ગદર્શન મેળવવામાં જેમને રસ હોય તેમને માટે સદ્બાળે બાપુ આપણી વચ્ચે આ દેશમાં છે. તેઓ પ્રવાસો જેડી રથ્યા છે અને આધ્યાત્મિક વાતાવાપો તેમજ ધ્યાનને લગતા પ્રત્યક્ષ પાઠો આપી રથ્યા છે. દરેક જગ્યાએથી, દેશ-વિદેશમાંથી જુદાં જુદાં આધ્યાત્મિક મંડળો તરફથી બાપુને આત્મીય સત્કાર અને આવકાર મળી રહ્યા છે. તેમના વાર્તાવાપો વબહાર જ્ઞાનથી સભર છે.

(૪) અમેરિકાના એ પ્રથમ પ્રવાસ દરમાન ગાયત્રીમારૂતિ હવન, સ્વાધ્યાય, સત્સંગ, ધ્યાન વગેરે અનેક કાર્યક્રમો થતા રહ્યા છે. દરેક કાર્યક્રમની પૂર્ણાખૂંતિ વખતે ઓમ્ભપરિવારની પ્રાગ્યામી મુજબ ‘નય’ બોલાવવામાં આવતી. છેલ્લે ત્રણ જિજુઓના નામની જય બોલાતી. ગુરુપ્રેમલિંઘુ તો અમારી સાથે જ રહેતા એટલે તેમને સૌ ઓળખતા પણ બીજા ને જિજુઓને લાંના બધા જ ભક્તો

ન અંગેથે તેથી એટલાક જિજાસુઓ એ પ્રશ્ન કરતા કે “ગુરુજી! ઓમપરિવારના ત્રાણ બિલ્ખુઓનો થોડો પરિચય આપો અને તેમના નામનો અર્થ સમજવો.” તેમના પ્રશ્નનું સમાધાન કરતાં અમે જાગુણ્યું કે આમ તો અમે કોઈને શિષ્ય બનાવતા નથી કે દીક્ષા આપતા નથી. પરંતુ જે ત્રાણ ભાઈઓને આધ્યાત્મિક નામ આપ્યાં છે તેમના પોતાના તે નામ મુજબના ગુરુ જોઈને અતિ વાગ્યાનીવિશ થઈને અમે એ નામ આપેલાં ઓમપરિવારની અને તેઓ ત્રાણેની એ નામકરાગમાં પૂર્ગ સંમતિ હતી.

તો, પ્રથમ આધ્યાત્મિક નામ આપ્યું શ્રી વિનુભાઈ શાહને - તે નામ હતું ગુરુપ્રેમબિલ્ખુ. ગુરુપ્રેમબિલ્ખુનો અર્થ શું? ‘ગુરુપ્રેમ’ એટલે ગુરુદેવનો પ્રેમ; ધારો ભારે પ્રેમ, બહુમૂલ્ય પ્રેમ; ગુરુદેવનો એમના તરફનો પ્રેમ, એમનો ગુરુદેવ તરફનો પ્રેમ. ‘બિલ્ખુ’ એટલે જે સારી સમજાગુણ પ્રાપ્ત કરીને સંન્યાસી-તાળી નેવું જીવન જીવે છે તે. ‘ગુરુપ્રેમબિલ્ખુ’ એટલે જેણે ગુરુદેવનો પ્રેમ પ્રાપ્ત કરવામાં વચ્ચે જે કાંઈ નહિં તર આવ્યું એને એક લાતે ઉડાડી દીધું એવા શૂરવીર પુરુષ. ગુરુપ્રેમબિલ્ખુ એટલે જેણે ગુરુદેવને પ્રેમ આપવામાં વચ્ચે જે કાંઈ બંધનો આવ્યાં એને એક આટકે આપી નાખ્યાં, તાળી દીધાં એવા મહાવીર પુરુષ.

બીજું આધ્યાત્મિક નામ આપ્યું ડૉ. સોમાભાઈ પટેલને - તે નામ હતું “સદગુરુસમર્પણબિલ્ખુ.” એમનામાં અમારા તરફનો સમર્પણભાવ ખૂબ. તેથી એમને એમના ગુરુનો મુજબનું નામ આપ્યું - ‘સદગુરુસમર્પણબિલ્ખુ’. એ કાંઈ કહેતા નહોતા કે અમારામાં આવા ગુરુનો છે, કે નહોતા દાવો કરતા એમને નામ મળે એ અંગેનો; પરંતુ એમના ગુરુનોની અમને પ્રતીતિ થયા કરતી તેથી અમે ન રહી શક્યા. એટલે એમના ઉપર આ બોજ નાખ્યો. એ બોજ જ કહેવાય ને? નામકરાગના કારણે એ સાવધાન પાગ રહી શકે. એ બોજ કહો તો બોજ, સાવધાનીની નિશાની કહો તો સાવધાનીની નિશાની અને ઉડા અર્થમાં આને દીક્ષા કહો તો દીક્ષા પાગ કહી શક્યા. પાગ અમે દીક્ષાના અર્થમાં કે શિષ્યના અર્થમાં આ નામ નહોતું આપ્યું.

ત્રીજું આધ્યાત્મિક નામ આપ્યું શ્રી રોહિતભાઈ સુખિયાને - તે નામ હતું “ગુરુધ્યાનબિલ્ખુ”. રોહિતભાઈ ‘ધર્મભેદ’માં (પૂજ્યશ્રીનિવાસસ્થાન) આવે એટલે અમને નમસ્કાર કરી બાન્ધુમાં બેસી જાય. અમારી સાથે જેટલો સમય

જેસે એટલો સમય એમની આંખો બંધ જ હોય, અંતર્ધ્યાન થયેલા હોય. અમે તેમને કોઈ પ્રશ્ન પૂછીએ ત્યારે જ તેઓ આંખો ખોલે અને વાતચીત પૂરી થાય એટલે પાછી આંખો બંધ. તેમનું આ લક્ષાણ જોઈ અમે તેમને ‘ગુરુધ્યાનબિલ્ખુ’ નામ આપ્યું. ગુરુધ્યાનબિલ્ખુ એટલે ગુરુના ધ્યાનમાં વચ્ચે જે જે અડચાળો આવે એને એક લાતે ઉડાડી મુકે; અથવા એવું ધ્યાન કરનાર, જે ધ્યાન ‘ગુરુધ્યાન’ હોય; ‘લધુધ્યાન’ નહીં પણ ‘ગુરુધ્યાન’ કે જે વધુમાં વધુ કિમતી છે. કોઈ ભૌતિક વસ્તુનું ધ્યાન, કોઈ જોકારનું ધ્યાન, કોઈ મિલનું ધ્યાન, કોઈ પૈસાનું ધ્યાન વગેરે ધ્યાન નહીં કરાણું એ બધાં ધ્યાન તો લધુ ધ્યાન છે. પરંતુ રોહિતભાઈ તો ગુરુ ધ્યાન, ભારે ધ્યાન, જે લધુ નથી એવું ધ્યાન કરી રહ્યા છે તેથી તેમનું નામ “ગુરુધ્યાનબિલ્ખુ” રાખ્યું.

ઓમપરિવારના આ ત્રાણ બિલ્ખુઓનો દર વર્ષ આધ્યાત્મિક જન્મદિવસ ઊજવીએ છીએ, બિલ્ખુઓથી જીવાની ધ્યાન જીવાની ધ્યાન શી માટે? તેથી શું ફાયદો? તે સમજવાનો થોડો પ્રયત્ન કરીએ. તે દિવસને નામકરાગવિધિ-દિવસ પણ કરીએ છીએ. કારણું તે દિવસે તેઓને આધ્યાત્મિક નામો આપવામાં આવેલાં.

જે દિવસથી આધ્યાત્મિક નામ મળે તે દિવસથી વિશેપડુપે આધ્યાત્મિક જીવન જીવવાનો પ્રયત્ન કરવાનો છે. આધ્યાત્મિક નામ આવા પ્રયત્નની સતત યાદ આપ્યા કરે છે. આધ્યાત્મિક નામ એ કોઈ સંન્યસ્તદીક્ષા કે શક્તિપાતાદીક્ષા કે મંત્રદીક્ષા, એવું કોઈ સ્થૂળ વિધિવિધાન નથી અને ધ્યાન સૂક્ષ્મ રીતે જોતાં તેમાં ધારું બધું સંનિહિત છે. એ નામધારીએ કોઈપણ પ્રકારનું બાધ્ય સ્થૂળ પરિવર્તન લાવવાનું અતિ આવશ્યક નથી. આધ્યાત્મિક નામ એ તો પોતાના અંખડ પ્રેમ એને શ્રદ્ધાના પ્રતીક્ષામાં પોતાના સમર્થ ગુરુ, સંતો અને શ્રદ્ધેશો તરફથી મળતી પ્રેમપ્રસાદી છે; કે જે પ્રેમ અને શ્રદ્ધાથી સાંચારેલ આધ્યાત્મિક પ્રેરાગાની અભંગ યાદ આપીને અખંડ સાવધાન રાખ્યા કરે છે. પ્રેમ-શ્રદ્ધાની પ્રેરાગારૂપી માતૃપત્ર યાદી મનુષ્ય કઠિન કાર્યો પાગ અતિ સરળતાથી પાર પાડી શકે છે.

વળી, આધ્યાત્મિક નામ એ આધ્યાત્મિક કલ્યાણકારી જવાબદારી સ્વીકાર્યાની યાદ છે, સંમતિ છે.

આધ્યાત્મિક શૂરવીરો માટે, ગુરુ-સંતપ્રેમીઓ માટે અને મનુષ્યજનમની સાર્થકતા કરવાની પ્રતિક્ષા પૂરી કરવા કટિબન્દ થયેલા ભડવીરો માટે આવી જવાબદારી અમૃતકુંભ સમાન છે; અને કાયરો માટે, વેપારી-વૃત્તિવાળા જીવો માટે તથા શરીરરમાઓ માટે એટબે કે વ્યક્તિગત શરીરસુખમાં જ રાચનારાઓ માટે આવી જવાબદારી કંટાળા તાજ સમાન છે. આધ્યાત્મિક નામધારી વ્યક્તિ પોતાના અભિમાનને ફરે ફરે વ્યક્તિ, કુટુંબ, સમાજ, ગામ, દેશ, રાષ્ટ્ર અને સમસ્ત વિશ્વમાં ઓતપ્રોત કરતો કરતો આખરે વય કરીને મોકાને - આત્મતિક સુખને પ્રાપ્ત કરી લે છે.

નામકરણ-દિવસ ઉજવીએ છીએ. ઉજવીને કલ્યાણકારી સંકલ્પોની યાદ દર વર્ષ તાજ કરીએ છીએ, જહેર ઉજવાળીના કારાગે અનેકોને તેમાંથી પ્રેરાગા મળે છે. તે જેઈને ધાર્યા બધાને એમ થાય છે કે આપણે પાણ બહુજનહિતાય-સુખાયનાં કાર્યો કરીને આધ્યાત્મિક નામને યોગ્ય બનીએ, નેમને આધ્યાત્મિક નામ મળ્યાં છે એ સિવાય બીજા કોઈ ઓમપરિવારમાં અવિકારી જ નથી એવું નથી. ઓમપરિવારથી વ્યાપેલ દેશ અને દુનિયામાં અનેક ગુપ્ત અવિકારીઓ છે. જે દિવસે બિસ્કુઓનો આધ્યાત્મિક જન્મોત્સવ ઉજવીએ છીએ તે જ દિવસે સાથે સાથે ગુપ્ત અવિકારીઓનો, ગુપ્ત બિસ્કુઓનો જન્મોત્સવ અનાયાસે જ ઉજવાઈ જય છે. તેથી દરેક ગુરુસંતપ્રેમીઓએ, દરેક સંપ્રદાયપ્રેમીઓએ, દરેક કલ્યાણકારીઓએ તથા દરેક સદ્ગુરુપુરુષોએ આવા ઉત્સવોમાં અચૂક હાજરી આપવી તેને પોતાની ફરજ સમજવી જોઈએ. તેથી આપોજોના ઉત્સવમાં અભિવૃદ્ધિ થાય છે અને ગુપ્ત બિસ્કુઓને પાણ પ્રેરાગા તથા પુષ્ટિ મળે છે.

‘આધ્યાત્મિક જન્મદિવસ ઉત્સવ’ એ કોઈ વ્યક્તિગત ઉત્સવ નથી. નેમના નામધી એ ઉત્સવ ઉજવાય છે તેઓ તો માત્ર એક નિમિત્ત છે; તેઓ તો માત્ર આખા સિંહુનું એક બિંદુ છે; તેઓ તો માત્ર સર્વે કલ્યાણકારીઓના પ્રતિનિધિ છે. તે દિવસે તેઓનું સન્માન કરીને બેટ-પ્રસાદી રૂપે વજ ઈન્યાદિ ને કાંઈ આપીએ છીએ તે તો સર્વે અવિકારીઓના સન્માન બરાબર અને સર્વેને બેટ આપવા બરાબર છે. તે દિવસ એ તો એ રીતે સમસ્ત વિશ્વના અવિકારીઓને સન્માનને સ્વયં આપણે પોતે સંતોષવાનો અને લહાવો લેવાનો દિવસ છે.

તે દિવસ નિમિત્ત જે કોઈ યથાશક્તિ યથામતિ પોતાનાં તન-મન-ધનનો, વિચાર-વાળી-વર્તનનો સદ્ગ્ય કરે છે તે કર્મરાજના ચોપડામાં અચૂક જમા થાય છે. સંતર્માનું ફળ સુખ અને અસંતર્માનું ફળ દુઃખ એ ન્યાયે તે જમા થયેલ સંતર્માં અચૂક સુખની પ્રાપ્તિ કરાવે છે; સૂક્ષ્મ સમજાળના અભાવે બલે તે અન્યારે સ્થૂળ રીતે દેખાય નહીં.

તે દિવસે નેમને આપણે સન્માનની છીએ તેમને નથી તો સન્માનની ઈચ્છા કે નથી તો બિસ્કુ તરીકે ઓમભાવાની ઈચ્છા; છતાંય તેઓ પોતાના આધ્યાત્મિક આપણપુરુષોની તુપ્તિ અર્થે બધા જ કર્મકાંઠનો સહર્ષ સ્વીકાર કરે છે. ધન્ય છે તેઓને! લોકસંગ્રહ માટે આવા પ્રસંગોની અગત્ય તેઓ આપે છે.

ઓમપરમાત્માની કૃપાથી સૌ સાચા બિસ્કુ અને સાચા આધ્યાત્મિક બનીએ. “બિસ્કુ” એટલે ને બિસ્કુ-ભિભારી-માંગણ નથી તે. “આધ્યાત્મિક” એટલે ને આત્મા વિષે વધ્યમાં વધુ આપે છે તે.

માતા દારા સ્થૂળ-ભૌતિક શરીરનો જન્મ તે પ્રથમ જન્મ છે. ગુરુ-સંતોના નિઃસ્વાય પ્રેમની પ્રાપ્તિ તે બીજો જન્મ છે. તે સંકારજન્મ કે આધ્યાત્મિક જન્મ કહેવાય છે. સ્થૂળ શરીરના જન્મને લેટલાં વર્ષો થાય તે તેની ભૌતિક આયુ કહેવાય છે; અને આધ્યાત્મિક જન્મદિવસથી આધ્યાત્મિક આયુષની ગાગતરી કરાય છે. આધ્યાત્મિક ઉમર ચાહે એક દિવસની હોય તો પાણ તે અતિ મૂલ્યવાન છે.

રોતાં રોતાં આવાં જગે, સર્વ કહે વધાવીએ,  
એવાં કર્મા કરીએ હવે, હસતાં હસતાં સિધાવીએ.

ગુરુજનો માટે તેમના સાચા શિષ્યો એ જ તેમની ગુપ્ત દિવનિધિ છે. તેમ, ગુપ્ત બિસ્કુઓ, જહેર બિસ્કુઓની ગુપ્ત દિવસિદ્ધિ છે. ગુપ્ત બિસ્કુઓ જહેર બિસ્કુઓના જગરણરસ્ત અભંગ આધારસર્તભો છે; તો જહેર બિસ્કુગાળ પોતાના જલ્દી ઉપર સદ્ગ્ય-અપયશનો અને નિંદા-પ્રશંસાનો ભાર ઉપાડીને ગુપ્ત બિસ્કુગાળોને સદા મુજલ અને લહાવા ફૂલ રાખતા વજાંલો છે, પરસ્પર પુણીદાતા અને શક્તિપ્રદાતા છે. બેમાંથી એકની ગેરહાજરી એ આપૂર્જાતા છે. બનેના સંમિલનથી જ એક આંદ અસ્તિત્વ ઉપસે છે.

ઉપરોક્ત જે સિવાય એક બીજા પાણ છે, તેમને અતિ ગુપ્ત બિસ્કુ અથવા અતિ ગુપ્ત અવિકારી કહી શકીએ. નેમ

પક્ષીગાળ દૂર રહે રહે પોતાનાં હૃડાને પોથે છે અને સેવે છે તેમ અતિ ગુણ લિખુઓ પાણ બંને પ્રકારના લિખુઓ તરફ અને સર્વે તરફ વર્તે છે. ‘અતિ ગુણ’ તેમના નામ પ્રમાણે અતિ ગુણ રહે છે. તેમની કોઈને કાંઈ ખબર પડતી નથી. તેઓ હંમેશા અનાયાસે જી, સ્વભાવથી જ અતિ ગુણ રહે છે; અને છતાં ધારી મોટી અને ધારી મહત્વની જવાબદારી સંબાળે છે. ત્રાણે લિખુઓ - ત્રાણે અધિકારીઓ પોતપોતાના સેત્રમાં મહાન છે; તુલનાત્મક દાખિયે જોતાં ત્રાણે માંથી કોઈ નાનું-મોટું નથી. જેમ શરીરમાં બધાં અંગોની જરૂરત છે, મહત્વ છે; તેમ ઓમ્પરિવારમાં પાણ, આધ્યાત્મિક જગતમાં પાણ સર્વ લિખુઓની સમાન અગત્ય છે.

ઉપરોક્ત ત્રાણે માંથી કોઈપણ પ્રકારની જવાબદારી આપાળા શિરે આવે ત્યારે તેને સહર્ષ પૂર્ગી કરવા કટીબદ્ધ રહીએ. અસ્તુ.

(૫) અમેરિકાના અમારા પ્રથમ પ્રવાસમાં ભારતથી અમેરિકા પહોંચ્યા તે મુસાફરી દરમાન શું શું નન્યું તે યાદ આવે છે.

ઓરદ્ધનિયાની ફ્લાઇટમાં મુંબઈથી ન્યૂઝીલ્ડ (યુ.એસ.એ.) જવારવાના થયા. અમદાવાદથી અમને વિદ્યા આપવા આવેલા સર્વે સ્નેહીઓ, પ્રેમીઓ, લિખુઓ વગેરે મુંબઈ ઓરપોર્ટથી છૂટા પડ્યા. છેલ્લા છૂટા પડ્યા શ્રી પ્રવીણભાઈદેસાઈ. તેમના અતિ પ્રેમના કારાણે દિવસ દરમાન અમે સૌ કાંદિવલીમાં તેમના ઘેર રોકાયેલા. શ્રી પ્રવીણભાઈને એક પરિચય પાણ કરાવી આપેલો કે લેથી અમને ખેનમાં અગવડ ન પડે.

ખેન આકાશ માર્ગ રવાના થયું. અહીંથી જ બધી નવીનતાની શરૂઆત થઈ ગઈ હતી. ખેનમાં બધું જ નવું નવું લાગતું હતું. વળી અમે બિલકુલ અંગ્રેજ જાગુણે નહીં એટલે અમને વધુ મુંજવાળ થય. ઓરદ્ધનિયાના કર્મચારીઓનું વર્તન ખૂબ માણસાઈબર્થું હતું. નાસ્તો, બોજન વગેરેની ખૂબ સંભાળ વેપાતી હતી. અમને સીટ પાણ સારી મળી ગઈ હતી. સમય થતાં ખેનમાં એકી સાથે ત્રાણ ચલવિન્દો શરૂ થયાં; એક હિન્દી અને બે અંગ્રેજ. અમુક સમય એ જોવામાં પસાર થયો. દિવસ દરમાન બારીમાંથી બહારનાં દશ્યો જોયા કરીએ. ત્રાણે ‘અલ્લાઉદીનનો વિરાગ’ જોતા હોઈએ એવાં બધાં દશ્યો લાગે.

ક્ષારેક કાનના પડવા દબાતા હોય અથે અનુભવ પાણ થાય. ન્યૂઝીલ્ડ આવવાની તેથારી થઈ ત્યારે સૌને એક એક ફોર્મ મળ્યું, જેમાં ખાનાપૂર્તિ કરવાની હતી. એક મહારાણ્ડ્યન કર્મચારી બાઈને અમે કહું કે અમે અંગ્રેજ જાગુતા નથી. તેમણે કહું “કશો વાંધો નહીં, અમે શું કામના છીએ ?” તેમણે અમારું ફોર્મ ખૂબ વિવેક અને આભીયતાથી બરી આપ્યું. ન્યૂઝીલ્ડ આવવાનો સમય થયો.

ખેનની બારીમાંથી ન્યૂઝીલ્ડનગરી કેવી લાગતી હતી તેનું વાર્ગન થઈ શકે ?! જાગે પ્રકાશનગરી જોઈ લ્યો! ઓરપોર્ટ ઉપર ઊતરીને અમે સૌની જોઈ ચાલવા લાગ્યા. ચાલતા ચાલતા જ્યાં અમારો સામાન આવવાનો હતો ન્યાં પહોંચ્યા. ત્યાં ચુંબી એક બેન અમારી સાથે હતાં. સામાનની દોડાડોડમાં તેઓ છૂટાં પડી ગયાં. અંગ્રેજના અજ્ઞાનના કારાણે અહીંથી અમને થોડી થોડી મુંજવાળ થવા લાગ્યી. અમારો સામાન થોડો મોડો આવ્યો. સામાન રેંકડીમાં બરીને અમે સામાન-ચેકિંગના સ્થાને પહોંચ્યા. મહામહેનને બેગ ઉપાડીને સરકતા પડ્યા ઉપર મૂડી. તાણાં ખોલીને બેગ અધિકારી બેન પાસે મૂડી. તે બેન એક બેગ જોઈ અને પઢી જવાનો ઈશારો કર્યો. અમે અમારી બેગ સરકતા પડ્યા ઉપરથી નીચે ઉતારીએ ત્યાર પહેલાં તેમણે સ્વીચ્છ દાખાવી દીધી તેથી બેગ સાથે પડ્યો આગળ સરકતા લાગ્યો. પડ્યા ઉપર બે તાણાં પડ્યાં હતાં તેમાંથી એક તે પડ્યામાં નીચે ઊતરી ગયું. અમે અધિકારી બેનને ઈશારાથી સમજાવ્યું તેથી તેમણે તાણું કાઢવાનો પ્રયત્ન કર્યો પાણ સફળ ન થયાં. તેથી તેમણે બીજા બાઈને બોવાવીને એ સાલસંચો ખોલવીને તાણું બહાર કાઢ્યું.

ઓરપોર્ટની બધાર તો ધાળું પ્રેમીઓ અમને બેન માટે આવ્યા હતા પાણ ઓરપોર્ટની અંદરની બાનુએ અમે એકલા હતા. અંદર કોઈ મળૂર પાણ નહીં. આટલો સામાન લઈને ખ્રાંથી, કેવી રીતે બહાર નીકળાયું ? બરી મુંજવાળ શરૂ થઈ. પલાંઠી લગાવીને બેઠા અને બેઠા બેઠા જ બેગની નીચેનાં ચેડાં ગોઠવા લાગ્યો. અમદાવાદમાં તેનો બદાબર અભ્યાસ કરેલો છતાં અહીં મનની અસ્થિરતાના કારાણે ચેડાં બેસે નહીં. અમારી ચારે બાનુ બધાં જ પરદેશી; દેશી માણસ કોઈ હેખાય નહીં; અમે અંગ્રેજ જાગુણે નહીં. હવે કોને પૂછીએ, શું કરીએ, ક્યાં જઈએ ??? આમ, વિશરોની ગરમથલ ચાલે છે ત્યાં

સામેથી એક નિયોગભાઈને, રેકર્ડી લઈને અમારી તરફ ધસી આપતા જેયા. ખાસા અબમસ્ટ અને સાડા છ કૃણના. તેઓ ધસમસ્તા એકદમ આવીને અમારી પાસે થોળી ગયા. અમને થયું કે માર્યા ! આ હાલતો-વાલતો કણો તુંગર અમારી પાસે કેમ થોળી ગયો ? અમારી કાઈ ભૂલ થઈ હતો ? હમારાં જે કાઈકિટ-પિટ, કિટ-પિટ કરવા વાગશે તો અમે કાઈ સમજું નહીં ! નવાબ શું આપીશું ? અમે આવી ગરુદથલમાં છીએ તાં તો તેણે પોતાના જિસ્સામાંથી એક કાઈ કાઢીને અમારા હાથમાં મુક્ખું. આ કાઈ સામે જેતાં જ કામારા આશ્વરીની કોઈ સૌમા ના રહી ! તે તો અમારો જ ફોટો હતો ! અમને સમજતાં વાર ન લાગી કે બહારથી આપણા માણસોએ આ ભાઈને અમને લેવા માટે મોકલ્યા છે અને ઓળખાગું માટે આ ફોટો આપ્યો છે. હવે તો ચોમ જ લાગવા માંજું કે આગે હનુમાનથી પોતે અમારી મદદ ધસી આવ્યા છે. અમારો બધી લબાચ્યો તેની રેકર્ડમાં નાખીને તેની પાછળ ખેંતાલી મુજબ. જ્યાં બધાર પગ મુક્ખોકે 'સત્ય-ધર્મ ગુરુદેવકી લય' ની ગર્નના સંભળાગું અને કેમેરાની ચાંપો ચંપોથ્યું દ્વારા વાગી અને ફેશનો

પ્રકાશ જબાબદ જબકવા વાગ્યો અને જગામાં પુષ્પમાળાઓ પડવા વાગી. એકી સાથે આપણાં ઘણાં ભાઈબહેનોને જોઈને હવે જીવમાં જીવ આવો.

નિયોગભાઈને ફોટો આપનાર હતા શ્રી મોંઘાભાઈ દેસાઈકે નેમણે અમને કટી જોયેલા પાગ નહીં. ગુરુપ્રેમભિસ્તુછ પાસેથી ફૂલ અમારા વિષે વાતો જ સાંભળેલી. તેમની કેટલી અગમચેતી કહેવાય કે આવી બધી સંભાવનાના કલ્પનાઓ કરીને ધેરથી જ ફોટો લઈને આવેલા.

અમેરિકાની પરતીને સ્પર્શપૂર્વક નમસ્કાર કરીને અમેરિકામાં પ્રવેશ કર્યો. એક શાળગારેલી ગાડીમાં બેસીને હોબોકેન તરફ રવાના થયા. અમારી બીજી પાંચ-સાત ગાડીઓ પાગ અમારી પાછળ હતી. રસ્તામાં સૌ અમારી ગાડી તરફ ખૂલ કુતૂહલપૂર્વક જેયા કરતા હતા. કારણકે તેમના માટે તો આ દશ્ય નવીન હતું. અસ્તુ.

અમારા પ્રથમ જ પ્રવાસમાં અમેરિકાનાં સર્વે ભાઈબહેનોનો તન-મન-ધન અને વિચાર-વાગી-વર્તનથી સંપૂર્ણ સહકાર મળ્યો. તેમને કેટલા મન્યવાદ આપીએ એટલા ઓછા છે. સૌ ઉપર ઓમપરસમાત્માની અમીદદિલ્હી છે.

## જનકલ્યાગુના ભેખધારીને સંદેશ

(“ગુરુપુરિભા મહોત્સવ” કાર્યક્રમનો પ્રેરણાદાયી અહેવાલ)

- સદ્ગુરુસમર્પાશબ્દિ

ઓમપરિવારના ઉપક્રમે તા-૨૮-૭-૧૯૮૮ના રોજ ગુરુપુરિભા મહોત્સવ ડેન્યવાયો. અમદાવાદ શહેરના કેટલાક વિસ્તારોમાં તોફાનોને કારણે અણાતિ પ્રવર્તતી હતી છતાં આ મહોત્સવની પૂર્ણ ઉત્સાહથી તેથારી કરવામાં આવી હતી.

શ્રી નેપથભાઈએ સવારે બરાબર સાત વાગ્યે કાર્યક્રમની શરૂઆત કરી. ઉપસ્થિત સૌ ગુરુભાઈ-ભહેનો શાંતિપાદ બોલ્યાં. ત્યાર બાદ પ્રાણન-મહિમા, પ્રાગ્વત-અષ્ટક, ગુરુઅષ્ટક વગેરેનો પાઠ થયો. હવે પછીનો કાર્યક્રમ વાચિક મંત્રજાપનો હતો. મંત્ર નીચે મુજબ હતો -

ઓમગુરુદેવ શિવયોગી, વીનવીએ બનાવો સૌને નીરોગી.

આ મંત્રનો વાચિક જ્યું શરૂ કરતાં પહેલાં નેપથભાઈએ એ મંત્ર વિષે થોડી સમજાગું આપતાં જાગ્યાવું કે “પ. પૂ. ગુરુદેવ શ્રી યોગલિસ્તુછાં ઘણાં વર્ષો પહેલાં આ

મંત્રની રૂચના કરેલી, જે ગુનરતી ભાષામાં છે અને જેના શરૂદી પાગ ખૂલ સરળ છે, સહેલાઈથી સમજું શકાતેવા છે. તેનો ભાવાદ છે - ‘દે ઓમપ્રસમાત્મા ! હે શિવ ભગવાન ! અમે આપને વિનંતી કરીએ છીએ કે આપ સૌને નીરોગી જનાવો.’ મંત્રદાતા પૂજનશ્રી યોગલિસ્તુછની જીવ-જગત પ્રત્યે કેટલી કરુણા છે તે વાતનું દર્શન આ મંત્ર દ્વારા થાય છે. આપણે સૌ આગ્નીએ છીએ કે આજના અતિ પ્રદૂષિત વાતાવરણને કારણે જાનવસ્તમાજના આધાર-વિદારની અનિયમિતતાના કારણે અનેક લોકો અનેક પ્રજારના રોગથી પીડાઈ રહ્યા છે. આ પરિસ્થિતિમાં સામાન્ય મનુષ્યો બેદી અનિયમિત જીવન છુંબે અને અસ્વાધ્ય રોગોમાં ફસાય પરતુ પૂજનશ્રીનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે હકારાત્મક છે, પૂજનશ્રીના વિચારો હંમેશા હકારાત્મક રહ્યા છે. હકારાત્મક વિચારોને

અંગેજમાં 'પોણિટિવ વિન્ડિંગ' કહેવાય છે. આપણે સૌ જાળીએ છીએ કે પૂજન્યશ્રીના જીવનવ્યવહારમાં, પૂજન્યશ્રીના સંસંગ-પ્રવર્ચનોમાં, પૂજન્યશ્રીના સાહિત્યમાં; આમ પૂજન્યશ્રીના દરેક કાર્યોમાં હકારાત્મક વલાગ જોવા મળે છે. પૂજન્યશ્રી ઉપરોક્ત મંત્રના વાચિક નવનું આયોજન અવારનવાર કરે છે અને તે દ્વારા સૌ ભક્તો પરમ કૃપાળું પરમાત્માને અવારનવાર પ્રાર્થે છે, વીનવે છે કે તેઓ જીવમાત્રને નીરોળી બનાવે. તો, આજનો ગુરુપૂર્ણિમાનો આ સંદેશ છે કે પૂજન્યશ્રીના જીવનને અનુસરી આપણે સૌ પણ દરેક કાર્યમાં હકારાત્મક અલિગમ અપનાવીએ. રોનિંદા પ્રસંગોમાં આપણે આં ઝાં નકારાત્મક અલિગમ અપનાવીએ છીએ તેનો અભ્યાસ કરીએ. કુમબદ્વારાત્મક વિચારોને ઓછા કરતા જઈએ અને હકારાત્મક વિચારોને વધારતા જઈએ. અસ્તુ."

નેષધભાઈએ ઉપરોક્ત મંત્રની ધૂન લગભગ અડધો કુલાક બોલાવી. ત્યારબાદ 'ગુરુમહિમા' નો પાઠ થયો. ગુરુમહિમાના પાઠ બાદ ભજનનો કાર્યક્રમ હતો. નેષધભાઈએ તેમના પહાડી અવાજમાં પૂજન્યશ્રીનાં રેખાં ભજનનો ગવડાવ્યાં અને ભજનના શફ્ટો વિષે બોલતાં કલુંકે પૂજન્યશ્રીના ભજનમાં આપાના છઘાની નેમ 'ચાબખા' જરૂર છે પણ તેને ધ્યાનપૂર્વક સમજતાં એમ લાગે છે કે તેમાં એક સંતની સમાજ પ્રત્યેની નરી કરુણા નીતરે છે. ભજનો સમાજમાં વાપેલી અંધશ્રદ્ધાના કારણે ફેલાયેલાં દૂધાળો પ્રત્યે દરેક માનવીનું ધ્યાન દોરે છે. આ ભજનનો પૂજન્યશ્રીની સામાનિક ઉત્થાન પ્રતેની સભાનતાનું પ્રતીક છે.

બરાબર નવ વાગ્યા અને ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્સવનો પ્રથમ તબક્કો પૂર્ણ થયો. સૌ ગુરુભાઈ-બહેનો અને બાળકો દૂધ અને નાસ્તાની પ્રસાદી બેવા ડિબાં થયાં. નાસ્તો કરી સૌએ સમયસર સભામંડપમાં આવી જવાનું હતું કારણકે હવે પદ્ધીના કાર્યક્રમમાં પ. પૂ. ગુરુદેવશ્રી યોગલિસુજીની પખરામણી થવાની હતી.

૮-૯૫ વાગ્યે પૂજન્યશ્રી સભામંડપમાં પથાર્યા, શ્રી નેષધભાઈએ પૂજન્યશ્રીનું પુષ્પહારથી સ્વાગત કર્યું. પૂજન્યશ્રીએ આસન ગ્રહાગ કર્યું એટબે ગુરુઆરતીનો કાર્યક્રમ ચાલુ થયો. નેષધભાઈએ ઓમ્ભૂપરમાત્માની અને પૂ. ગુરુદેવની આરતી ઉત્તરવાનો લાલ લીધો. ગુરુઆરતી બાદ પૂજન્યશ્રીએ માર્ગક

પોતાના લાથમાં લીધું અને બીજા તબક્કાના કાર્યક્રમને આગળ વધારતાં જાગ્યાયું કે -

"ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્સવ નિમિત્તે સૌનું સ્વાગત; સૌને વંદન, અભિનંદન, આશિષ. પ્રથમ ન આપણે વિશ્વના તમામ શહીદોને શ્રદ્ધાંજલિ આપીશું અને હાલમાં જે કાંઈ તોફાનો ચાલી રક્ષા છે એ પરિસ્થિતિમાં વહેલામાં વહેલી તક શાંતિ સ્થપાઈ જાય એ માટે ભગવાનને પ્રાર્થના કરીશું. જે કે ત્યાર પહેલાં એક ખાસ વાત કરી દઈએ કે આપણા બુક્સ્ટોલ પાસે એક ડાંબો રાખ્યો છે. તેના ઉપર લાગ્યું છે 'શહીદોને શ્રદ્ધાંજલિ'. તો, સૌએ ધારાશક્તિ શહીદો માટે તેમાં ફાળો નાખવાનો છે. બહેનો, બાળકો, બાઈઓ વગેરે તમામે એનો લાલ લેવાનો છે. ઓછામાં ઓછો એક રૂપિયો અને વધુમાં વધુ તમારી લેટલી શક્તિ-ભક્તિ. પરંતુ બાળકો સહિત સૌએ ઓછામાં ઓછો એક રૂપિયો તો એમાં નાખવાનો જ છે. તો, હવે આપણે શહીદોને ને મિનિટ મૌન રાખીને શ્રદ્ધાંજલિ આપી રક્ષા છીએ કે નેમનાં મસ્તકોના બદલામાં આપણે સુખચેનથી આપણે ઘેર રહીએ છીએ. ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્સવની આમંત્રણ-પત્રિકામાં અમે બે પંક્તિયો લખીને શહીદોને આ રીતે શ્રદ્ધાંજલિ આપી છે -"

"માતૃભૂમિની મુક્તિ માટે,  
મૌયિરાં મસ્તક નિજના અર્પે જે;  
હજારો વર્ષોના તપથી ન મળે,  
તેવી મુક્તિને સહેલે વરે તે."

ઉપસ્થિત સૌએ ને મિનિટ મૌન રાખીને શહીદોને શ્રદ્ધાંજલિ આપી. ત્યારબાદ કાર્યક્રમ આગળ ચાલ્યો. પૂજન્યશ્રીએ નેષધભાઈને આદેશ કર્યો અને ગુરુપૂર્ણિમાની આમંત્રણ-પત્રિકાનું લખાગ વાંચવા જાગ્યાયું કે ને લખાગ ખુદ પૂજન્યશ્રીએ જ તૈપાર કરેલું.

## મનુષ્યનું ડફોળપણું

(૧)

બીજાને દૂબતાં જોઈને, કબીર કહે બવે હસે;  
નિજ નાવ સમુદ્રમાં, કોણ આગે શું થશે ?  
પોતાની નાવમાં બેસીને નાવને સમુદ્રમાં સરસડાટ  
ચલાવતા હતા. તાં દૂર એક નાવને દૂબતી જોઈને ખડખડાટ

હસ્તી પડ્યા. એ વખતે તેમને એ ભાન ન રહ્યું કે પોતે પાગ હજુ સમુદ્રમાં જ છે, ક્યારે પોતાનો નંબર ચહી જશે તેની શું ખબર? આનું નામ જ ડ્રોણપાગું.

(૨)

રાતના અરમર વરસતા વરસાદમાં ઉંદરભાઈ પલળીને ખૂબ ધૂનતા હતા. તે જેઈને ઝડપ પર બેઠેલા મોરભાઈને દયા આવી. તેથી ઉંદરને ઝડપ પર લઈ જઈને પોતાની પાંખમાં દબાવી રાખ્યો, નેથી તેને ગરમી મળી રહે. સવાર પડી એટલે ઉંદરને પાંખમાંથી બહાર કાઢ્યો એટલે તે તો ફૂટક મારતો ભાગી ગયો પાગ પછી મોરભાઈ જયારે ઊરવા જાય છે ત્યારે ખબર પડી કે પાંખને તો ઉંદરે ખાઈને કોતરી નાખી છે, હવે ઊડી શકાય તેમ નથી. તે જેઈને બીજે મોર તેને ઠપકો આપીને ‘ડ્રોણ’ કહેવા લાગ્યો. ત્યારે ઘેલો મોર મનમાં બોલી રહ્યો છે કે અત્યારે તું ભલે મને ડ્રોણ કહે પાગ તેં પાગ ઉંદરને જ પાંખમાં થાલ્યો છે; તું ઊરવાનો પ્રયત્ન કરીશ ત્યારે જ તને પાગ ખબર પડશે કે તું પાગ ડ્રોણ જ છે.

પીપળ પાન ખરંત, હસતી ફૂપળિયાં;

મુજ વીતી તુજ વીતથે, ધીરી બાપુદિયાં.

મોર પોતાનો સ્વભાવ મૂકી શકતો નથી અને ઉંદર પોતાનો સ્વભાવ મૂકી શકતો નથી. સ્વભાવની બલિહારી છે.

(૩)

કોઈ પોતાને ડ્રોણ નથી સમજતું, સૌ પોતાને ડાખા જ સમજે છે. ખરેખર તો તે જ ડાખ્યો છે કે નેને પોતાના ‘ડ્રોણપાગું’ ની ખબર હોય છે. બાકી તો સૌ ડ્રોણપાગુંને જ હાથપાગપાગું સમજુને નિંદગી પૂરી કરી નાખતા હોય છે.

‘મીઠી છરી’ ચલાવવાના બદલે, અહીંઆવી સાચી પાગ જેર નેવી લાગે તેવી વાતો રણૂ કરનાર (યોગભિન્ન)ને વાચ્યકો શું કહેશે? કદાચ ડ્રોણ જ કહેશે. અસ્તુ.

(૪)

સાલ્વો.... બિખારી!

થોડાં વર્ષ પહેલાંની વાત છે. અમે ડાકોરમાં નવીનભાઈ સુખદિયાના મકાનના આંગણમાં ખુરસ્થીમાં બેદા બેદા લખવામાં તલ્લીન હતા. એ વખતે દરવાજે કોઈ બિખારી બાવો આવ્યો અને કાંઈક આપવાનો આચલ કરવા લાગ્યો. અમે તો અમારા કામમાં જ તલ્લીન હતા. તેથી તે

‘સાલ્વો... બિખારી’ એમ ગાળો દેતો દેતો ચાલ્યો ગયો. અમે લખીને નવરા થયા પછી તેના શબ્દો ‘સાલ્વો... બિખારી’ યાદ આવવા લાગ્યા. તેના શબ્દો સાચા હતા. અમે વિચાર કરવા લાગ્યા કે “પાગ એને એ ખબરકેવી રીતે પડી ગઈ હશે કે હું ‘સાલ્વો... બિખારી’ દ્વારા?” તેની વાત સાચી આ રીતે હતી -

અમે લગ્ન કર્યા નથી એટલે અમે ક્રોઈના પાગ બનેવી તો નથી જ. વળી તમામ સ્ત્રીઓ આપણી બેનો સમાન જ ગાળાય એટલે તેમના પતિદ્વારોના અમે સાણા જ ગાળાયો. વળી અમે યોગભિન્ન છીએ. યોગની બિકા માટે અમે ચામે-ગામ, શહેર-શહેર, કુંગર-કુંગર અને પવતે-પવત ખૂંટી વળીએ છીએ; એટલે બિખારી તો ખરા જ ને? ! બબે ધનના નહીં તો યોગના બિખારી તો ખરા જ ને? આથી અમને એમ થયું કે આ બાબો ત્રિકાળજીની હોવો જોઈએ! નહીં તો તેને અમે ‘સાલ્વો... બિખારી’ છીએ તેની ખબર આંશી પડે? અરે...! ત્રિકાળજીની ચરાગુસ્પર્શ કરવાનો લાભ ખોઈ નોંધા! બલિયસી કેવલ પ્રભુ ઈચ્છા. અસ્તુ.

નિસર્ગોપચારને વ્યાપક અર્થમાં સમજુએ

વ્યાપિમુક્ત થવા માટે જે જે ઉપચારો પ્રચયાલિત છે તેમાં નિસર્ગોપચારની મહત્ત્વ ધારી માનવામાં આવે છે, કેમકે તે નિસર્ગનો ઉપચાર છે. નિસર્ગ દ્વારા જ જે શરીરની રચના-થઈ છે તે શરીરના ઉપચાર પાગ નિસર્ગના-કુદરતના ઉપચારો દ્વારા થાય તો જ વધુ સરળતા રહે અને સફળતા મળે તે સરળતાથી સમજાય તેવી વાત છે.

નિસર્ગોપચારમાં પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ અને આકાશ તથા સાત્ત્વિક આહાર-વિહાર, અંતર્ગત અને બહિરંગ યૌગિક સૂક્ષ્મ વ્યાપામ વગેરેને તેનાં મુખ્ય અંગ તરીકે ગાળવામાં આવે છે. ધ્રતાંય નિસર્ગોપચારના અગત્યના અને અભિન્ન અંગ સમાન નિભલિંગિત થોડી જાગુકારી પ્રાપ્ત કરવાની ધારું અગત્ય છે. તે રણૂ કરવાનો નમ પ્રયત્ન કરીએ.

વાત્સલ્ય

નિસર્ગોપચારકોમાં દદીના ઉપચારો કરતી વાતે દદી તરફ ભરપૂર વાત્સલ્યભાવ-આત્મિયભાવ હોવો અત્યંત જરૂરી છે. નિસર્ગોપચારકનો, દદી તરફ વાત્સલ્યભાવ એ નિસર્ગોપચારનું અતિ અગત્યનું અંગ છે. કારણકે મોટા ભાગના દદી વાત્સલ્યના અભાવના કારણે થયેલાં હોય છે. મનુષ્યના

જીવનમાં બધાં જ સુખસગવડ હોવા છતાંથી વાત્સલ્યનો અભાવ હોય છે અને તેથી તે જાણેઅજાણે મૂહમ રીતે અસંતોષથી પીડાતો હોય છે. પતંજલિ મુનિએ કહું છે કે સંતોષાત્મ અનઉત્તમ સુખલાભ: અર્થાતું સંતોષથી સર્વોત્તમ સુખનો લાભ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. મનુષ વાત્સલ્યના અભાવે ભીતરમાં સતત રિબાતો જ હોય છે. આવી સતત રિબામાળી તેના લોણંડી શરીરને ભર્યુકર રોગોમાં પટકી પાડે છે, અને છતાં કોઈનેથી બબર પડતી નથી કે તે બાઈ શાના કારણે રોગમાં પટકાયા છે. અને તેથી રોગમુક્ત થવા માટે અનેક પદ્ધીઓના ચક્કરમાં ગોથાં ખાવાની શરીરાત થાય છે. પાણું તોથી રોગ મયક આપતો નથી. ક્યાંથી મયક આપે? તેને તો વાત્સલ્યપથીની, વાત્સલ્ય-ઉપચારની જરૂરત છે, દરેક પથીના ઉપચારે દદાનિ વાત્સલ્ય આપવું જ જોઈએ. પરંતુ નિસર્ગોપચારકે તો દદાનિ વાત્સલ્ય આપવાથી ચુકાય જ નહીં. જેમ દદાનિ અન્ય ઉપચારો આપવા માટે થોડો થોડો સમય ફળવેલો હોય છે તેમ વાત્સલ્ય આપવા માટે પાણ થોડો સમય ફળવવો અત્યંત જરૂરી છે. નિશ્ચિત સમયે દર્દી સાથે બેસીને તેની જોડે મમતા અને સહાનુભૂતિપૂર્વક તેનાં સુખ-દુःખ વગેરેની વાતો ચર્ચાવી જોઈએ. આમ વાત્સલ્યભાવમાં દદાનિ તરબોળ કરી દેવો એ પાણ નિસર્ગોપચારનું એક અગત્યનું અને નિષ્ફળ ન જનાનું અંગ છે. વાત્સલ્ય એ તો તંદુરસ્તી પ્રાપ્ત કરવા માટે નિસર્ગ આપેલા અતિ પવિત્ર ઉપચારની બહિશ છે. હવે બીજી અંગને પાણ જાગુંએ.

### કુદરતનો આદેશ એ જ કુદરતી ઉપચાર

એક દાદા અમને મળવા આવ્યા અને પૂછવા લાગ્યા કે “મારો જઈદાનિ મંદ પડી ગયો છે તેથી પહેલાં કરતાં અડધો જ ખોરાક લઈ શકાય છે.” અમે કહું કે તો તમે અડધો જ ખોરાક લયો. તો તેઓ કહે કે “તો ખૂબ અશક્તિ આવી જાય છે.” અમે કહું કે તો તમે નેટલી શક્તિ હોય તેટલી જ પ્રવૃત્તિ કરો.

વૃદ્ધાલસ્થામાં જેમ આંખ, કાન, હાથ, પગ વગેરે શિથિલ થાય છે તેમ જઈદાનિ પાણ મંદ પડે છે. આ બધું કુદરતી જ છે. આવા વાનતે પચે તેટલું જ ભોજન કરીને કુદરતના આદેશને સહર્ષ માથે ચઢાવી વેવો તે પરિપૂર્ણ, શુદ્ધ કુદરતી ઉપચાર છે. અને તેમ કરતાં જે અશક્તિ આવે તો શક્તિ મુજબ જ પ્રવૃત્તિ કરવી જોઈએ. “સંસાર-વ્યવહારની પ્રવૃત્તિઓને

ધૂરીધીર સંક્રલતા જાપ” એમ કુદરત અશક્તિ દારા કહી રહી છે. કુદરતના આવા ઈશારાને નથી સમજતા કે સમજન્યા છતાં પાણ સ્વેચ્છાએ તેનો અમલ નથી કરતા તો કુદરત જબરદસ્તી પોતાના આદેશનું પાલન કરાવશે જ. હસતાં હસતાં કુદરતના આદેશનું પાલન કરવામાં અલોકિક આનંદ અને સંતોષની પ્રાપ્તિ થાય છે. આવી સમજાળનું હોવું એ પાણ નિસર્ગોપચારનું એક અંગ જ છે. નિસર્ગોપચારમાં માનવાવાળાઓએ અને તેના ઉપચારકોએ નિસર્ગોપચારને ખૂબ વાપક અર્થમાં સમજવાનો પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. આપાણા મનની સંક્રિયતાના કારણે આપણે નિસર્ગને પાણ સંક્રિયાનું જ સમજી લેવી જોઈએ, તેને એકાંગી બીબામાં ન ઢાળવી જોઈએ. આવી વાપક સમજાળનું હોવું એ પાણ નિસર્ગોપચારનો એક અગત્યનો ભાગ છે. હવે ત્રીજી અંગની વાત કરીએ.

### ગુરુપથી

“મનુષ્ય-યત્ન અને ઈશ્વર-કૃપા.” મનુષ્ય યથાશક્તિ પુરુષાર્થ-પ્રયત્ન પૂર્ણ સાવધાનીથી કરવો જ જોઈએ. સ્વાસ્થ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે શક્ય તેટલી બધી જ પદ્ધીઓને અજમાવવી જ જોઈએ. કારણકે કઈ પદ્ધી ક્યારે, કોને અને કેવી રીતે કરણત નીકારશે તેની કોઈનેથી બબર નથી. દરેક પથીના સંશોધકોએ એડીચોટીનો પસિનો એક કરીને પોતાની પથીની શોધ કરવાના પ્રયત્નો કર્યા હોય છે. “સંપૂર્ણ જગતમાં ઈશ્વર એક જ, માનવ-માત્ર અધૂરા.” અપૂર્ણ માનવ દારા શોધાયેલી પદ્ધી પૂર્ણ હોય જ માંથી? અધૂરી જ હોય. “અમારી જ પદ્ધી સાચી અને બીજાની ખોટી” એમ માનનારાઓ અને કહેનારાઓ પોતાની અજાનતાનાનું જ પ્રદર્શન કરતા હોય છે. માટે સ્વાસ્થ્ય પ્રાપ્ત કરવા માટે શક્ય તેટલી બધી જ પદ્ધીઓને-પદ્ધતિઓને-સારવારોને અજમાવી જ જોઈએ. પાણ -

ન્યારે બધી જ પદ્ધતિઓ નિષ્ફળ જાય ત્યારે શું કરવું? ન્યારે કઈ પદ્ધીનો આશરો વેવો? ત્યારે કઈ પદ્ધતિના શરાણ જાનું? ત્યારે -

મનુષ્યે ગુરુપથીના શરાણે જ જું જોઈએ. પાણ ગુરુપથી એ છે શું? ગુરુજનો આપાણા માથે હાથ મૂકી આશીવંદ આપી દે કે “જ બેટા સાજે થઈ નઈશ” માન એ જ શું ગુરુપથી છે? ના, ના. ગુરુપથી એટલે ગુરુજનો દારા પ્રાપ્ત થયેલી સાચી સમજાળના શરાણે જ જું, તેમના દારા મળેલા નિર્બમ જ્ઞાનનો

આશરો લેવો, તેમના દારા સાંભળેલા ઉપદેશ પ્રમાણે કોઈપણ પરિસ્થિતિ સામે જરૂરમવા તૈયાર રહેવું.

ગુરુજનનો દારા આપાગુને અનેક વખત સાંભળવા મળે છે કે ભ્રમ સત્ય જગત મિથ્યા. ભ્રમ જ એક સત્ય છે, નિત્ય છે; જગત બધું મિથ્યા - પરિવર્તનશીલ છે અર્થાત् નાશવંત છે. જગતમાં શરીરનો પાણ સમાવેશ થઈ જાય છે. તેથી શરીર પાણ મિથ્યા છે - નાશવંતછે. પંચમહાભૂતથી બનેલા શરીરનો કુદરતી ક્રમ જ છે - બચપાણ, જુવાની, બુઢાપો, મૃત્યુ અને જન્મ. કહેવાતા ભગવાનના અવતારો, મોટા મોટા યોગીનાનો, ચક્કવતી ભૂપતિઓ વગેરે સૌનાં શરીરોનો નાશ થઈ ગયો. પશુ, પક્ષી કે મનુષ સૌ કોઈ, કે જેનાં શરીરો પંચમહાભૂતનાં છે તેમનો સૌનો નાશ થઈ ગયો. આ પ્રમાણે થબું એ કુદરતનો અટલ ક્રમ જ છે, શરીરનો એ ધર્મ જ છે, નિસર્જનો એ અફર નિયમ જ છે. ઉપરોક્ત નિરાજના અફર નિયમની સમજાગની કદી વિસ્મૃતિ નથવા ટેવી તે ગુરુપથી છે. આપાગારોગ માટે બધી જ પથીઓ જ્યારે નિષ્ઠળ જાય - અને એક સમય એવો આવવાનો જ છે કે જ્યારે બધી જ પથીઓ નિષ્ઠળ જવાની જ છે - ત્યારે હિંમત હારી ન જવી, ઉત્સાહભંગ ન થઈ જવું, વિવેક વીસરી જઈને જ્યાં-ન્યાં વલખાં ન મારવાં, સારાસાર ત્યાજીને ખોટા વહેમોના ચક્કરમાં ન ચડી જવું એનું નામ ગુરુપથી. “કુદરતી ક્રમ પ્રમાણે ને થવાનું છે તે જરૂરી” એ માન્યતામાં દદરહીને ને પરિસ્થિતિ આવી પડે તેની સામે ટક્કર લેવા તૈયાર રહેવું. “ઓપથે જાનહવી તોંય, વેદ્યો નારાયણો હરિ” - અર્થાત् “ગંગાજળ એ જ મારું ઓપથ છે અને પરમાત્મા એ જ મારા વેદ્ય છે” એવા સંકલ્પમાં દદર થઈ જવું, કુદરતી ક્રમને વશ થઈ જવું, તે વખતે ને કાંઈ કષ્ટો ભોગવવા પડે તેને તપ્ય સમજુને સહર્ષ સહન કરવાં તે ગુરુપથી છે. કષ્ટોમાંથી મુક્ત થવાનો જ્યારે કોઈ ઉપાય જ ન હોય ત્યારે તેને હસતાં-હસતાં કે રોતાં-રોતાં ભોગવવાનાં જ છે. જો ભોગવવાનાં જ છે તો જો હસતાં-હસતાં, ધૈર્યપૂર્વક ભોગવવાનો પ્રયત્ન કરીશું તો કાંઈક કલેશ ઓછો થશે. ગુરુપથી એ નિસર્ગોપચારનું અવિભાજય અંગ છે. ગુરુપથી સિવાયની બીજી બધી જ પથીઓ લઘુપથીઓ છે. કારાણકે જ્યાં બધી પથીઓ નિષ્ઠળ જાય છે ત્યાં એક ગુરુપથી જ શરાણું આપે છે. શરીર જ્યારે સંપૂર્ણ આશકત અને મજાબૂર સ્થિતિમાં આવી પડે છે ત્યારે કોઈપાણ સ્થૂળ-લોકિક પથી અનુમાવી-આચરી શકતી

નથી. ત્યારે તો ફક્ત સુક્ષમ-અલોકિક તાત્ત્વિક સમજાગરુકી ગુરુપથીને જ મમજાવી-મમજાવી, વાગોળી-વાગોળી તેનું પાન કરી શકાય છે. તેથી જ તે ગુરુપથી છે અર્થાત્ અતિ મહત્વની કુદરતી પદ્ધતિ છે.

વિશ્વ પરિવર્તનશીલ છે. તે જ પ્રમાણે બધી પથીઓ - નીરોગી રહેવાની પદ્ધતિઓ પાણ સતત પરિવર્તન પામતી જ રહે છે તે આપાગા ધ્યાનમાં છે જ. આને જે દવાકે ઉપચાર અતિ ઉત્તમ ગણાતો હોય તે જ થોડાં વર્ષોમાં મધ્યમ કે નુકસાનકરક મનાવા લાગે છે. વર્તમાનકાળનું ‘સાચું’ ભવિષ્યકાળમાં ‘ખોટું’ સાબિત થાય છે. આખું ગુરુપથીમાં કદી બનતું જ નથી. બીજી પથીઓની અસર દેશ, કાળ અને પરિસ્થિતિ પ્રમાણે પાણ બદલાય છે. જ્યારે ગુરુપથીની અમોદ અસર ત્રિકાલઅધિત છે, અને તેથી તે ગુરુપથી છે. અસ્તુ.

ચિંતન કરશે જે જેવું, આચરાગ કરશે તે તેવું;  
આચરાગ કરશે જે જેવું, સુખદુઃખ ભોગવશે તે તેવું.

ઉપરોક્ત લખાણ પૂજન્યશ્રી દારા ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્તસવની આંમંત્રણ-પત્રિકા માટે તૈયાર કરવામાં આવેલું. પત્રિકા ઉપર પૂજન્યશ્રીનો પંચકેશ વિનાનો ફોટો હતો. વળી ઓમશુરુ પ્રેમસમર્પણધ્યાનલિઙ્ગ પરિવાર ટ્રસ્ટ દારા પ્રકાશિત થતા ત્રિમાસિક સામયિક ‘તુતમ્મરા’ના ગુરુપૂર્ણિમા અંકના મુખપૂછ ઉપર પાણ પૂજન્યશ્રીનો પંચકેશ વિનાનો ફોટો હતો તથા સામયિકમાં ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્તસવનું જાહેર આંમંત્રણ પાઠવેલું. આંમંત્રણ-પત્રિકા અને સામયિકના વાચકો માટે પૂજન્યશ્રીનો હાલનો પંચકેશ વિનાનો ફોટો એ એક આશ્રયકારક અને કુદૂહલ ઉપજાવે તેવી ઘટના હતી. કારાણકે પૂજન્યશ્રી છેલ્લાં પચાસ વર્ષોથી પંચકેશ રાખે છે, તેથી પૂજન્યશ્રીનો પંચકેશ વિનાનો ફોટો જેઈ સૌ અચંબામાં પડી ગયા અને દેશ-વિદેશથી આ બાબતના અનેક પત્રો આવેલા. આજના કાર્યક્રમમાં પૂજન્યશ્રી આ પત્રો સાથે લાવેલાં. તેમાંના કેટલાક પત્રોનું નેથધભાઈએ વાંચન કર્યું. અમુક પત્રો ઉપર પૂજન્યશ્રીએ સુંદર પ્રવચન પાણ કર્યું ને આ મુજબ હતું -

શ્રી લખિતભાઈનો પત્ર

...તસ્મે શ્રી ગુરવે નમઃ. પૂજન્યશ્રી, સાદર વંદન.  
નિમંત્રણ મળી ગયું છે. ગુરુપૂર્ણિમા નિમિતે આપનું પાવન  
સમરાગ કરી વંદન કરું છું. પરમ કૃપાળું પરમાત્મા આપને

निरामय हीरायु नहो अने अहोनिश रक्षा करे. आ वभतनो फोटो जेई भूब ज धर्थ थयो. निर्ग्रथ दर्शन.

पूज्यश्रीः “अमारा फोटामां लवितभाईने शेनुं दर्शन थयु? ‘निर्ग्रथ’ नुं दर्शन थयु. निर्ग्रथ कोने कहेवामां आवे छे? नेन धर्मना साधुने अने संन्यासीने निर्ग्रथ कहेवामां आवे छे. निर्ग्रथनो शब्दार्थ छे - नेना हृषभां के मगजमां कोठिपाण प्रकारनी ग्रंथि-पूर्वग्रह नदी तेने निर्ग्रथ कहेवाय. तो, एमने अमारा फोटामां निर्ग्रथनुं दर्शन थयु.”

(पत्र-वांचन आगण चावे छे)... जेके अमे तबियत जेवा थलतेज आवेला त्यारे ज आवुं हिव दर्शन करेलुं. अमारा अंतर धरभायेलां. प्राण, पट अने प्रतिष्ठा छोडवां सहेलां छे पाण पूर्वग्रहो छोडवा हुझर छे.

पूज्यश्रीः “तेमो शुं लभे छे? प्राण, पट अने प्रतिष्ठा छोडवां सहेलां छे पाण पूर्वग्रहो छोडवा अति अधरा छे. आ वात ए शेना अनुसंधानमां कही रक्षा छे? अमारा पंचकेश वगरना स्पृदपनुं दृश्न एने ज आ वातनुं भूग काराण छे. अमे फट दृष्टीने पूर्वग्रह छोडी नाख्यो. धडाक! एक धा अने बे कटका. अमे वीस दिवस कुदरती उपचारना द्वाखानामां रखी आव्या. त्यां दाखल थया तेना चार-पांच दिवस पहेलां पंचकेश उत्तरावी नाख्या छता. पसास वर्षे पंचकेश उत्तराव्या. अमारा कुटुंबना छोडराओं ए पाण आवुं मोहुं जेहेलुं नहीं. आटलां वर्षोंथी राखेला पंचकेश उत्तराववामां पूर्वग्रह जराय आहो न आव्यो. तेथी लवितभाई लभे छे के प्राण, पट अने प्रतिष्ठा छोडवां सहेलां छे पाण पूर्वग्रहो छोडवा अति हुझर छे.”

(पत्र-वांचन आगण चावे छे) भगवान आपने धेणे पहोचाइ, ते माटे शक्ति आपे. पत्रिका वांची, बंने. आपनुं चिंतन भरेभर कल्याणप्रद छे, ईश्वर परनी श्रद्धा वधारे तेवुं छे, सरण छे, विधायक छे. नकारात्मक वलाणु कोई नुं भलुं न करे. ‘साल्वा’ शब्द मने तो तरत लागु पडे. खुं ने? परंतु खुं तो आपनो चाहक, प्रशंसक अने छित्रिंतक धुं. अस्तु.

श्री कान्त्यभाईना पत्र उपर थयेलो सन्संग

पूज्यश्री, पूरमपुर मुकामे रहेता कान्त्यभाईने धागां वर्षोंथी दरेक कार्यकमनी आमंत्राण-पत्रिका मोक्षे छे पाण कान्त्यभाईनो पत्र आटलां वर्षोमां एक पाण वभत आवेलो

नहीं. आ गुरुपूजिंगमामे कान्त्यभाईने १०-१२ वर्षे प्रथम वभत पत्र लाखेलो, जेमां जागावेलुं के तेझोने गुरुपूजिंगमा, उक्तवावा बीज स्थाने जवानुं लोई तेझो अहींना कार्यकममां डानरी नहीं आपी शडे. तेमना पत्रनुं वांचन पूरुं थयुं भेटवे ए निमिते पूज्यश्रीमे धारदार वागीमां पोतानी व्यथा ठालवी—

“शरीरथी भवे तमे बीजु कोई जग्यामे डानरी आपो पाण आ वभते आ पत्र लभ्यो येम दर वभते पत्र तो लभाय ने? वर्षो पाणी एक वभत पत्र लभीने तमारे फक्त तमारी बचाव ज करवानो? तमने एम के गुरु-संतो उझोण छे एटवे तमारा बुद्धिवादने, तमारा लूला बचावने नहीं समने. अरे! गुरु-संतो तो महान उदार छे एटवे बधु माफ करे छे, श्रापनथी देता! संत कोने कहेवाय! तेमो छाजर वभतनी भूर्भता अने छाजर वभतना अपराधोने माफ करी अने ए बधी व्यथा पोताना उपर उतारे छे अने तेथी पोते मांदाने मांदा ज रहे छे. पाण तोय अज्ञानीओने पोताना कल्याणनुं क्यां भान छे? तेमागे तो बस टीकाओ ज करवी छे के, “गुरुज्ञामे अमुकने शाल ओढाई अने अमुकने न ओढाई; अनो हक्क तो अमुकनो हतो. गुरुज्ञामे अमुक प्रसंगमां डानरी आपी अने अमुकमां डानरी न आपी; गुरुज्ञाना कार्यकममां फ्लाणो आवे तो ज खुं आवुं अने फ्लाणो आवे तो हुं न आवुं...” वगेरे. हट-हट... थर्थर्गर्थ, भूर्भतानी हट थर्थर्गर्थ. आटलां आटलां वर्षो साये रक्षा तोय बुद्धिनुं देवाणु ज काढ्यु ने? संतो आ बधु समने छे अने छतांय कंठ बोलता नदी. तेमने एम के ले उझोण छे तेने उझोण कहीशुं तो ते आडोडाई करीने वधु उझोण थशे, जे भूरभ छे तेने भूर्भ कहीशुं तो ते वधु भूरभ थशे अने तो तेनुं दुःख आपाणे ज सखन करवुं पडशे.

“तो, आ भाईने अमे धरमपुर मुकामे पत्र लभवाना छीझे के अमे तमने पत्रिका मोक्षीये छीझे एना जवाबदृपे तमे अमने पत्र नदी लभता तो कंठ वांधो नहीं, पाण पत्र लभीने अमने एम नदी कहेता के ‘हवे पाणी तमे अमने क्यारेय पत्रिका मोक्षीयो नहीं’ ते बदल अमे तमारो भूब भूब आआर मानीये छीझे. नहीं तो अमे पत्रिका कोने मोक्षीये? जे तमे एम कही दी के ‘हवे तमे अमने पत्रिका मोक्षीयो नहीं, अमरे तमारी पत्रिका नदी वांचवी’ तो अमारी

પત્રિકાનું હું થાય? તો, એટલા તો તમે સારા છો; બાપા! તમે એટલા તો જરૂર સારા છો.

“ઉપરોક્ત બધી વાતો તમારા સૌના દારા દરેકના કાને જય એટલે આને તમને સૌને કહી રહ્યા છોએ. એકલા કાનજીભાઈની જ આ વાત નથી. મુખ્યમાં કરવામાંથી કોણ બાકાત છે એ સૌઓ પોતાના હથ્ય ઉપર હથ રાખીને નક્કી કરી લેવાનું છે. પરંતુ સાંભળનાર સૌને એમ જ લાગે છે કે ‘ગુરુજી આપણને ફોળ નથી કહેતા, આપણી બાળુવાળાને કહે છે.’ સૌ એમ જ વિચારે છે કે ‘હું તો બરાબર છું, મારી બાળુવાળો ઉફોળ છે. મારી બાળુવાળાને ગુરુજી હપકો આપો રહ્યા છે.’”

“અમને ખબર નથી કે આ (અમારું) શરીર કેટલી ગુરુપુર્ણિમાતમારી સાથે આનંદ કરી શકો. આજ સુધી થાબડ થાબડ કરીને, પપલાવી-પપલાવીને તમને સૌને સંભાર્યા છે એટલે હવે જતાં જતાં જેને ખૂબ થાબડ્યા છે તેને થોડી સાચી વાત કરીને ચેતાવીએ તો જરૂર. નહીં તો પણી માથાં હોડેને ‘અરેરે! આપણા હથમાંથી ગરૂં. આખી નિંદળી સુધી, માતાપિતા ના સંભાળે તેવી રીતે આપણને ગુરુજીએ સંભાળ્યા, આપણી સંભાળ રાખવામાં ગુરુજીએ ઘાણું ઘાણું સહન કર્યું. ગુરુજીની હયાતીમાં આપણને એ બાન ન થયું અને મૂખ્યમાંના માથે શીંગાં ઉગાડી દીધાં. ગુરુજીનોનો ઉપકાર માનવાના બદલે તેમની ટીકાઓ જ કરતા રહ્યા.’

“નેને આપણે ખૂબ સમજુ, દીર્ઘદાટિવાળા, ગુરુસંતોના ઉપરેશ પ્રમાણે વર્તનારા અને સ્વાધ્યાય-સત્સંગના મૂલ્યને સારી રીતે સમજનારા સમજનતા હોઈએ તેઓ જ જ્યારે એમ કહે કે ‘સત્સંગ-સ્વાધ્યાયમાં જે અમૃક ભાઈ કે બહેન આવશે તો હું નહિ આવું’ તો એમ જ માનવું રહ્યું ને કે તેઓને સત્સંગ-સ્વાધ્યાયની કીમતની કાંઈ જ ખબર નથી. તેઓ એમ કેમ નથી કહેતા કે હું નોકરી કરું શું તે ઓફિસમાં જે અમૃક ભાઈ કે બહેન નોકરી કરવા આવશે તો હું તે ઓફિસમાં નહીં આવું - નોકરી છોડી દઈશ.” કારાણકે તેમને પોતાની નોકરીની કીમતની ખબર છે એટલે તેઓ તેમ નથી કહેતા. તેમને પોતાની નોકરીની, પોતાના સંસારી જીવનની કીમત જેટલી સમજાગું છે તેટલી કીમત પોતાના સન્સંગની, પોતાના આધ્યાત્મિક જીવનની સમજાગું નથી. સત્સંગ, સ્વાધ્યાય, અધ્યાત્મ વગેરેને

તો તેઓ એક ખેલ, મનોરંજન, સમય પસાર કરવાનું સાધન વગેરે માત્ર સમજ રહ્યા છે. આપણને જેના સાચા મૂલ્યની ખબર ન હોય તેનો પૂરો લાલ તો આપણે લઈ જ ક્યાંથી શકીએ? અજ્ઞાનજીવિનિત પ્રલોભનના કારાણે માણસ કાંચનના બદલે કાચ અને અજ્ઞય સુખને બદલે જ્ઞાનિક સુખ પાછળ જ આંધળોભીત થઈને દોટ મૂકતો હોય છે! ગુરુસંતો શરીરથી હ્યાત હતા લાં સુધી તો તેઓ આવા નાદાન મનુષ્યો માટે માથાં હોડતા રહ્યા, હવે જ્યારે ગુરુસંતો હ્યાત નહીં હોય ત્યારે નાદાનોને માથાં પદ્ધતાવાં પડશે. ગુરુસંતો જનકલ્યાણ અર્થે માથાં હોડતા હતા, જ્યારે નાદાનોને પદ્ધતાવાના કારાણે માથાં પદ્ધતાવાં પડશે! સબકો સંન્મતિ હે ભગવાન! અસ્તુ.”

### શ્રી ગુરબંદા શામળાજીનો પત્ર

પરમ આદરાગીય સંત શ્રી યોગબિન્દુજી મહારાજ,

સચિનય આજે ઘાણા સમય પછી પત્ર લખી રહ્યો છું. આપનું આરોગ્ય સારું હશે અને રહે એ માટે ઓમગુરુજીને પ્રાર્થના. “દુતમભાર” નો જુલાઈ-ઓગષ્ટ-સપ્ટેમ્બરનો અંક આજરોઝ મળ્યો. ‘મહાશિવરાત્રી મહોત્સવ’ - ઉમેરે મુકામનો અહેવાલ વાંચીને આનંદ થયો. આપણીની જીવનગાથાના લેખમાં ‘ગુહસ્થાત્રમ સંયમધર્મ શરીરખે છે’ તથા ‘નોંધ રામને દુઃખી રાગ્યા’ પેરેગ્રાહો તથા ‘પહેલાં જેટલાં જ મૂર્ખ છોડો’ તે વિષેના શ્રી ગુરુધ્યાનબિન્દુજીએ વ્યક્ત કરેલા ભાવો અધ્યાત્મમાર્ગ તરફ પ્રયાસ કર્તાં મુમુક્ષુઓ વાંચશે તેમને માર્ગદર્શન મળી રહેશે. બીજું ખાસ - આપણીને પત્ર લખવાની પ્રેરણા આપના આ અંકના મુખપૃષ્ઠ પર છયાયેલી આપણીની છબીજીની છે. પહેલાંના અંકોના મુખપૃષ્ઠ ઉપર છયાતી દાઢીવાળી છબીજીમાં શ્રી નારાયણ સત્સંગ મંડળના ભાઈબહેનોને બ્રહ્મલીન પ. પૂ. નારાયણ ગુરુજીના મુખારવિદ્યની સાખ્યતાનાં દર્શન થતાં અને આ છબીજીમાં સૂક્ષ્મ રીતે જેતાં ત્રિમૂર્તિ સંતોના - (૧) બ્રહ્મલીન પ. પૂ. રાગુણ્યોડદાસજી મહારાજ રાજકોટવાળા (૨) બ્રહ્મલીન પ. પૂ. રામદાસ સ્વામી કનહડગઢવાળા (૩) હાલમાં અમરધામ લાલ જેણી આત્મ હાથીજાગુમાં બિરાજતા અમારા સદગુરુ સ્વામી લાલબાપુના મુખારવિદ્યની સાખ્યતાનાં દર્શન થાય છે....

### શ્રી કિરણભાઈનો પત્ર

.... છેલ્લાં કેટલાંય વર્ષોથી આપણી ઓમપરિવારના

એક એક સત્ત્વોની ચેતનાને જગાડવા માટે, અંતરથી સાચી સમજાગું કેળવાય એ માટે નુદી નુદી કાર્યક્રમનું આપોજન કરીને કેટલો અધાર પ્રયત્ન કરો છો! છેક તપિયેથી ઉપર વાવવા માટે આપણી ભજન, સત્સંગ, વેખો દારા જ્ઞાન અને જ્ઞારે જેવી વ્યક્તિ તેને તે અને તેવી રીતે, આપણી ઉપર ઉઠાવવાનો પારાવાર મુશ્કેલીઓ વેઠી પ્રયત્ન કરી રહ્યા છો. ગુરુટેવ! આપની અંતરની વેદના અમો અનુભવીએ છીએ. આપણીને બની શકે એટલો સમજાગું પ્રયત્ન કરીએ છીએ છતાં પામર જીવની કષાને ઉપર ઊઠાં થોડો સમય અવશ્ય લાગશે. ગુરુટેવ! આપના અધાર પ્રયત્ન, પારાવાર શારીરિક મુશ્કેલી છતાં છેક સુધી સમજાગું આપવાની કોશિશ એ બધું અનુભવીને, જેઈને ખૂબ હાલી જવાય છે અને વેદના થાય છે. પરમ કૃપાળું પરમાત્માને અંત: કરાગુપૂર્વક પ્રાર્થના કરું છું કે અમારું સમગ્રતથા જીવન આપને સમર્પિત હો. સમગ્ર વિશ્વને અમારા ગુરુટેવ જેવા ગુરુટેવની તાતી જરૂર છે, આપનું આરોગ્ય સદાય તંદુરસ્ત અને શાંતિમય હો....

શ્રી નૈષધલાઈ પત્રોનું વાંચન કરી રહ્યા હતા એ દરમાન એક પત્રનું વાંચન પૂરું થાય અને બીજો પત્ર થડું થાય તે સમયમાં પૂનયશ્રી બે-ત્રાગું ભક્તો-શિષ્યોને બોલાવીને વલો ઓઢાયે જતા હતા; કયા કયા ગામેથી અને શહેરેથી કયા કયા ભક્તો આવ્યા છે તેની નોંધ પાણ પૂનયશ્રી રાખતા હતા. ઉમરેઠથી નરેશભાઈ આવ્યા છેક નહીં તેની પૂનયશ્રીએ તપાસ કરી, જાગુવા મળ્યું કે નરેશભાઈ નથી આવ્યા. નરેશભાઈના નિમિત્તે પૂનયશ્રીએ સૌને સંબોધતાં કહક શબ્દોમાં કહ્યું કે “અહીં શું કામ આવણું પડે? જામમાં બેઠા બેઠા અનેકોની ટીકાઓ કરવામાં. જે ને મજા પડતી હોય તેને એકે ય ગુરુપૂર્ણિમામાં, એકેય કાર્યક્રમાં આવવાનો સમય શેનો મળે? એમને તો એક જ હદ હોય કે ‘ગુરુજી તમે અમારા ગામ આવો, જે તમને આશીર્વાદ આપવાની હજાર વાર પટપત્રી (ગરેજ) હોય તો તમે અમારા ગામ આવો અને એમને આશીર્વાદ આપો.’ તો, એમે તમને સૌને જાગુવાઓ દઈએ કે અમારો એવો સ્વભાવ છેક એમને આશીર્વાદ આપવાની હજાર વાર પટપત્રે છે, અમારા સંપર્કમાં ફક્ત એક વખત આવનારનું કલ્યાણ કરવાની પાણ એમને પટપત્રે છે.”

“અમારે આમ તો ખૂબ ઓછું બોલવાનું છે, ખૂબ

ધીમેથી બોલવાનું છે નહીં તો શરીરને ખૂબ શ્રમ પડે છે. પાણ જે અમે અહીં આવીને મોન નેરી રહીએ તો તમને સૌને એમ થાય કે તમારું અહીં આવવાનું સાર્થક ન થયું. તેથી અમારા શરીરનું જે થવાનું હોય તે થાય પાણ તમને સૌને આજના ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસે ગુરુપ્રસાદી મળવી જ જોઈએ.

“આજના કાર્યક્રમમાં અન્યાર સુધી જે વાતો થઈ ગુરુ-સંતોના સ્વભાવ વિષે જે વાતો થઈ, ભક્તો-શિષ્યોની આડોડાઈ વિષે જે વાતો થઈ એ આક્રોશમય ભાષામાં થઈ! એમે પ્રથમ વખત જ આટલા વ્યથામય આક્રોશ સાથે બોલ્યા. શા માટે? તમારા સૌના હૃદયમાં ચોટાડવા માટે. બાકી અમને ગુરુસ્સો!!! અમને કોઈના તરફ ગુરુસ્સો છે જ નહીં. પાણ અમુક વાતો ગુરુસામય થઈને પ્રગટ કરવાથી તેની અસર થશે એમ લાગવાથી એમે તેમાં ગુરુસ્સો લેળવ્યો, ગુરુસાનો અભિનય કર્યો, પુણ્ય-પ્રકોપ સાથે અમારી વાતો રંજૂ કરી. કેમ? કેમકે તેમ કરતાંય જે તમારા સૌ ઉપર તેની અસર થતી હોય તો, તમારી જીવનપદ્ધતિમાં જે કંઈક ફેફાર થતો હોય તો એ જ આશા સાથે. અસ્તુ.

“આપણા સાહિત્યમાં અનેક વખત નુદી નુદી રીતે એ વાત રંજૂ થઈ છે કે જેનું કલ્યાણ કરવાની આપણી દીચણ છે તેને તો પોતાની ખોટી ટેવો મૂકવી જ નથી. ઊલટાનું એને તો એની ખોટી ટેવો મુકાવાનો જે પ્રયત્ન કરે છે તે વ્યક્તિ જેર જેવી લાગે છે. તો શું કરવું? આ બધી વાતો એમે તમને કહેવા જાતર નથી કહી રહ્યા, પાણ એ વાતો મુજબનું જીવન જીવીને એમે તમને કહી રહ્યા છીએ. “કાયા, કહેવર, કરમું, છે ગંદ્ધીનો ગાડવો; સમજુ જને સમજ જઈ, અભિમાનને તો છાંડવો.”

“જેનું આપણે કલ્યાણ કરવું છે એને કલ્યાણ નથી જોઈનું; એને કલ્યાણની કિમત નથી એને આપણે તેનું કલ્યાણ કરવું છે. તો આપણી ફરજ શું છે? તો આપણે કેવી ભાવના રાખવાની છે? આપણે તેનું કલ્યાણ કરવાના પ્રયત્નો કરતી વખતે એવી ભાવના રાખવાની છે કે - આપણે એના કલ્યાણનો પ્રયત્ન કરીએ ત્યારે તે આપણને ‘થેન્ક યુ’ કહે એમ નહીં. મારા ભાઈઓ, મારા મિત્રો, આપણે તેનું કલ્યાણ કરવાનો પ્રયત્ન કરીએ ત્યારે આપણે ‘થેન્ક યુ’ સાંભળવાની આશા નથી રાખવાની. કારાગુકે એને બોલવાનું ક્યાં કરવું

છે તે એ તમને થેન્ક યુ કહે. એને તો એનું કલ્યાણ કરવાવાળો કરવો વખ જોવો લગે છે. તેથી એ તો તમને થેન્ક યુ કહેવાનો નથી અને તમારે થેન્ક યુની આશા પાણ નથી રાખવાની. ઉપરથી તમારે એનું કલ્યાણ કરવાનો પ્રયત્ન કરીને એને થેન્ક યુ કહેવાનું છે. શા માટે? એટલા માટે કે જ્યારે તમે તેનું કલ્યાણ કરવા જરૂરી છો ત્યારે તમને એ રોકતો તો નથી ને. તેથી તમારે તેને સામેથી થેન્ક યુ કહેવાનું છે.

“જનકલ્યાણના ભેખધારીઓએ જગત કેવું છે, આવા જગતમાં પોતાની વિચારસરાણી કેવી રાખવી પડશે; આ બધી વાતો બરાબર સમજવી પડશે. પછી તેઓના પ્રયત્નોનો બદલો કોણ આપશે? શું એ પામર મનુષ્ય તેઓના પ્રયત્નોનો બદલો આપશે? એ પામર મનુષ્ય એનો બદલો કેવી રીતે આપે? એની શું હસ્તી છે, કલ્યાણના ભેખધારીને બદલો આપવાની? એનો બદલો તો પરમ કૃપાળુ પરમાત્મા આપશે; તરફ જોઈએ તો ય આપશે અને તારે ન જોઈએ તો ય આપશે. ગુરુસંતોને એના બદલામાં શું જોઈએ છે? મોઢ, “પુનરપિ મરાણમું પુનરપિ જનનમું પુનરપિ જનની જાહેર શયનમું” એમાંથી મુજિત, બાકી તો કોઈ ડોક્ટર થયા ને કોઈ એનિન્ફનિયર થયા ને કોઈએ નોકરી કરી ને કોઈએ ધંધો કર્યા ને કોઈએ આ કર્યું ને કોઈએ તે કર્યું. પાણ આખરે શું? જોતંત્રામાં ‘ઉંબરા તો કુંગરા થયા ને પાખર થયાં પરદેશ’ બચ્યાણ, જુવાની, બુદ્ધાપો અને મૃત્યુ. હજુ હમારાં સુધી એક મુશ્કો મારીને દીવાલમાંથી હિટ કાઢી નાખતા’તા અને અન્યારે પગવિયાં પાણ નથી ચઢી શકતાં. અંતે તો આ જ સ્થિતિને? કોઈને પલ્લીના મોહે તો કોઈને પતિના મોહે, કોઈને પુત્રના મોહે તો કોઈને મિત્રના મોહે ચર્ચા લીધા. મૃગજલણ પાછળ સૌથે દોટ મૂર્ખે જ રાખી, મૂર્ખે જ રાખી. એમને લેમાગે ચેતબ્યા કે, ‘ભાઈ! રહેવા દો, એ મૃગજલણ છે હો’ તેમને તેઓએ છોડી જ દીખા, સાવ જ છોડી દીખા કે ‘તુ જોઈએ જ નહીં. હું મૃગજલણ પાછળ દોડતો’ તો અને તેમાં મને મજા આવતી’તી. તે મને કેમ કર્યું કે આ મૃગજલણ છે? હવે તો તું જોઈએ જ નહીં.’ તો, આ બધો વિચાર કરીને અજ્ઞાનીઓના સંપર્કમાં રહેવાનું છે. અને વિશનો મોટો ભાગ અજ્ઞાની જ છે ને? જ્ઞાની તો સાવ ઓછા હોય. તો, વધુ પડતા અજ્ઞાની સાથે જ આપગે જીવવાનું છે. અસ્તુ.”

પૂજયશ્રીના પ્રવચન બાદ કાર્યક્રમ આગળ ચાલ્યો.

ઓક્ટોબર - ૧૯૯૯

લગભગ અઠથો કલાક સુધી ઉપસ્થિત સૌ ગુરુભાઈબહેનોએ આધગુરુ અભિષેક મંત્ર દારા યક્ષ કર્યો. યક્ષ બાદ ભક્તોના પ્રવચનોનો કાર્યક્રમ હતો. અમદાવાદના અને ગુજરાતના અનેક શહેરોમાંથી “ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્સવ” નિમિત્ત આવેલા ગુરુભાઈબહેનોએ ભાવવાલી પ્રવચનો રન્ધૂ કર્યા. દરેકના પ્રવચનમાં એક વાત મુખ્ય હતી અને એ હતી ગુરુદેવની અહેતુકી કૃપાની, ગુરુદેવની કૃતુણાની, ગુરુદેવના સાહિત્યની, ગુરુદેવના સાહિત્યના પ્રચારાંની. ભક્તોએ પોતાના ભાવાદ્રેક રન્ધૂ કર્યા પછી ગુરુપૂજનનો કાર્યક્રમ હતો. ગુરુપૂજન શરૂ થયે તે પહેલાં પૂજયશ્રીએ જગ્યાવું કે “ગુરુપૂજન કરવું મરનિયાત છે પાણ ભોજન-પ્રસાદ લ્યો અને શહીદોને શ્રદ્ધાંજલિકૃપે યથાશક્તિ ફાળો આપો તેવો અમારો આગ્રહ છે.” ગુરુજીએ ઉપસ્થિત ભક્તો સમજી ત્રાણ સંકલ્પો રન્ધૂ કર્યા જેમાંથી શેરીપાણ એક સંકલ્પ કે ભધાય સંકલ્પો જે ભક્તોની ઈચ્છા હોય તે બધી થકે. ત્રાણ સંકલ્પ હતા - (૧) ચાર માસ સુધી તળેબું નહીં ખાવું (૨) ચાર માસ સુધી કઠોળ નહીં ખાવું (૩) ચાર માસ સુધી તળેબું અને કઠોળ બંને નહીં ખાવાં. ઉપસ્થિત ગુરુભાઈબહેનોમાંથી અનેક ભાઈબહેનોએ યથાશક્તિ સંકલ્પ કર્યો. ત્યારબાદ ગુરુપૂજનનો કાર્યક્રમ શરૂ થયો. બહેનોએ પહેલા પૂજન કર્યું અને પછી ભાઈઓએ. પૂજન બાદ સૌએ ભોજન-પ્રસાદ લીધો. આમ, “ગુરુપૂર્ણિમા મહોન્સવ” ની પ્રાગાહુતિ થઈ.

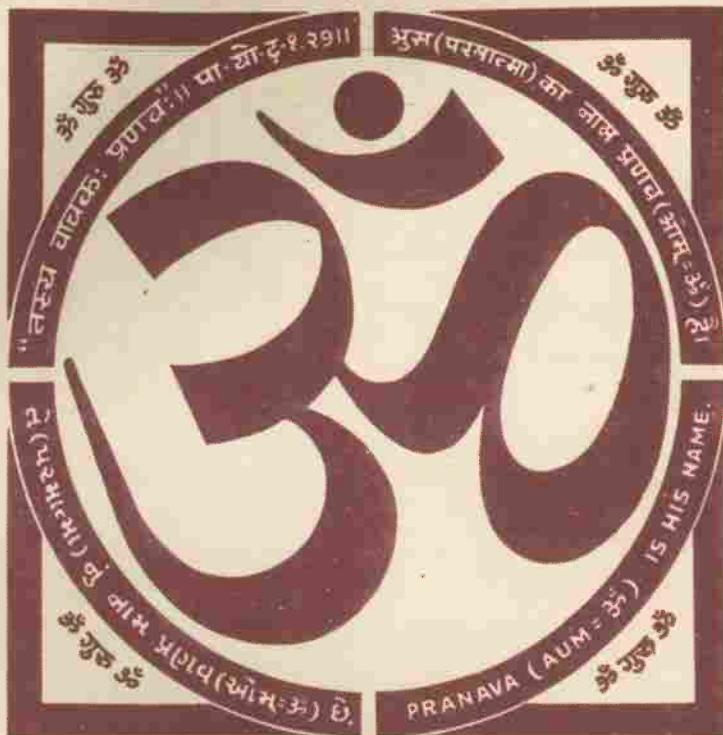
પુ. ગુરુદેવના સ્વાસ્થ્ય માટે ગાયત્રી મંત્રની એક માળારોજ ચાર માસ સુધી કરવાનો નિયમ ધાર્યાએ લીધો તેનો ખુલાસો પુ. ગુરુદેવ શ્રી નેપથમભાઈ આગળ આ રીતે કરેલો :-

“અમારા તરફના સ્નેહ-પ્રેમના કારણે આ નિયમ સી લેશે અને એ નિમિત્ત એટલું સતકાર્ય સૌના હાથે થશે અને તેથી તેમનું કલ્યાણ જ થશે. ને ખાય તે ધરાય. નેઓ સતકાર્ય કરે તે પામે. ભક્તો સતકાર્યો કરે અને તેનું સુફળ ગુરુજીને મળે એવું ન બને.”

ભક્તોનું કલ્યાણ કરવાની, પુ. ગુરુદેવની ઉપરોક્ત પ્રયુક્તિ સાંભળીને નેપથમભાઈ ગદ્દગદ-ભાવવિભોર થઈ ગયા.

**બેસર ટાઇપસેટોંગ :** - અનની ચાહીસંભેદ સીન પ્રિન્ટિંગ,  
૧૦. ક્રિયેટીવ પાર્ક સોચાપટી, સ્ન્યાપાર્ક, અમદાવાદ-૧૧. ફોન :- ૦૭૯૪૪૪૪૬૬

ओं श्वर का बोधक (नाम) प्रणव/ओम् है।



(समाचिषाद के इसी का भावाक्षणिक)

- (२४) क्लेश, कर्म, कर्मफल और वासना जिसमें नहीं है ऐसा पुरुषविशेष/चेतनविशेष ओंश्वर है।
- (२५) ओंश्वर संपूर्ण सर्वज्ञ है।
- (२६) ओंश्वर पूर्वकाल के गुरुओं के भी गुरु हैं और काल की मर्यादा से (जन्म-मृत्यु से) पर है।
- (२७) ओंश्वर का नाम प्रणव/ओम् है।
- (२८) अर्थु के चिन्तन सहित ओम् का जप करना।
- (२९) चिन्तन सहित जप करने से अन्तरायों का अभाव और आत्मसाक्षात्कार होता है।

प्राप्तिक्षण : ओम् वरिता, १/अ. पलिवडगरा, नारगतुरा, अहमदाबाद-३८० ०९२।

### ● द्रष्टव्या उद्देशो :-

- (१) शर्वत्यापक परम सूक्ष्म येतन तत्त्व के लेनुं नाम प्रणव (ओम् -३) छे तेवी मतीति बहुजनसमाजने कराववा भयल्न करवो। (२) 'योग' लो भयार, भसार अने संशोधन करवा भयल्न करवो। (३) समाजनुं बेतिक धोरण ऊंचुं लाववा माटे आच्यानिक झाननो साहित्य छारो भयार अने भसार करवानो भयल्न करवो। (४) आ उपरांत बहुजनहिताय-बहुजनसुभाय 'ने लगतां कार्यो लेवां के केणवाणी, तवीणी सारवार वगेरे करवा माटे भयल्न करवो।

**PRINTED BOOK**

Registrar of News Papers of India under Regd.No. 48770/90  
L-5/131/QTY/34/90-91



**આધસંસ્થાપક તથા આધ્યાત્મિક દાખલા**

**પ. પુ. ગુરુદેવ શ્રી યોગબિમ્બુજી**

**PRINTED & PUBLISHED BY :-**

Dr. S. S. Bhikshu for

AUMGURU PREMSAMARPANDHYANBHIKSHU PARVAR TRUST

1/A, Palladnagar Society, Naranpura, Ahmedabad - 380 013.

Printed at: Kunjal Offset, Odhav, Ahmedabad.

Hon. Editor : Naishadh vyas

(Reg. No. E/4416 Date 11-5-81)

I.T.E.U. 80-G (5) No. H.Q. -III 33-163/95-96 up to March 2000

To,

LM-144 NV H  
ASHOKBHAI SHIVPRASAD RAJGOR  
20, JESHINGBHAI PARK, NR SARDAR PATEL  
SCHOOL, B/H RAMBAG, MANINAGAR  
AHMEDABAD 380008

Pin Code

--	--	--	--	--	--	--

**લવાજમ દર :-**

વાર્ષિક સલ્ય (ભારતમાં) -----	રૂ. ૨૦-૦૦
આશ્રૂવન સલ્ય ( " ) -----	રૂ. ૨૫૦-૦૦
વાર્ષિક સલ્ય (પરદેશમાં) -----	૧૨ \$
આશ્રૂવન સલ્ય ( " ) -----	૧૦૧ \$

**લવાજમ મોકલવાનું સ્થળ :-**

- (૧) ડૉ. સોમાભાઈ એ. પટેલ  
૧/અ, પલિયડનગર,  
સેન્ટ ગેવિયર્સ હાઇસ્કૂલ રોડ,  
નારણપુરા, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૯૩.
- (૨) મૈથિલભાઈ સી. વ્યાસ  
"સ્વાક્ષર્ય",  
૩, ગંગાધર સોસાયટી, રામભાગ પાછળ,  
મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.

**સૂચના :-**

- (૧) લવાજમ રેક હારા આથવા મનીઓર્ડર હારા  
"ઓ.પ્રે.પ. ટ્રસ્ટ" ના નામે મોકલવું. સાથે  
આપનું પૂર્ણ નામ, સરનામું શુદ્ધ અકારોમાં  
લખી મોકલવું.
- (૨) કે સલ્યનાં રહેઠાણનાં સ્થળ બદલાયાં હોય  
તેમણે તેમના નવા રહેઠાણનું પૂર્ણ સરનામું  
લખી મોકલવું જેથે વ્યાસ્થાપકોને અંક  
મોકલવામાં સરળતા રહે.
- (૩) "ઘરમભરા" ને લગતો પત્રવ્યવહાર નીચેના  
સરનામે કરવો.  
મૈથિલભાઈ સી. વ્યાસ  
"સ્વાક્ષર્ય",  
૩, ગંગાધર સોસાયટી, રામભાગ પાછળ,  
મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૮.

**પ. પુ. ગુરુદેવ શ્રી યોગબિમ્બુજી**  
**સાથેના સંસ્મરણો તથા પ્રેરક**  
**પ્રસંગો આવકાર્ય છે.**